Examensarbete

Civilekonomprogrammet 240 hp

Små företags förväntningar på revisorns roll

Självständigt uppsatsarbete inom företagsekonomi 30 hp

Halmstad 2021-06-21

Rasmus Holm och Julius Ohrberg

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Förord

Vi vill börja med att tacka vår handledare Eva Berggren, för att hon fungerat som ett bollplank för oss under uppsatsens gång och givit oss goda råd. Vidare vill vi tacka alla respondenter som valt att ställa upp på intervju. Sist men inte minst vill vi rikta ett tack till alla opponentgrupper som har givit oss feedback och synpunkter på vårt arbete.

Vi önskar er en trevlig läsning!

Halmstad 2021-06-17

Rasmus Holm & Julius Ohrberg

Abstrakt

Små företag har till skillnad från större företag en mindre andel resurser och kapital att lägga internt på ekonomiska och administrativa uppgifter. Små företag har på grund av detta ett större behov av extern hjälp, däribland av revisorn. Behovet av revisorn kan därmed få en mer betydande roll, som bland annat rådgivare i sin relation, till klienten. Detta leder oss fram till frågan: Vilka förväntningar har små företag på revisorns roll och vad kan dessa förväntningar bero på? Syftet med studien är att analysera revisorns roll, utifrån ett teoretiskt perspektiv och små företags synvinkel utifrån ett empiriskt perspektiv. Studien har utförts genom en kvalitativ datainsamling med åtta besöks-, telefon- och videointervjuer. Företagen som intervjuats har sitt säte i sydvästra Sverige, har 1–19 anställda och är från varierande branscher. Studien kommer fram till, att en del små företag förväntar sig en personlig relation till revisorn, medan andra företag inte vill ha någon relation alls. Samtliga företag vill att revisorn ska vara tillgänglig och kommunicera med företagen. Inom urvalet råder det en varierad förväntan om rådgivning och att revisorn ska agera som ett bollplank. Den största skillnaden på förväntningar som studien upptäckte var mellan företag som anlitat en redovisningskonsult och företag som inte har en redovisningskonsult. Företagen som anlitat redovisningskonsulter erhåller den största delen av rådgivningen därifrån, istället för från revisorn som resterande företag får. Studien bidrar till en fördjupad förståelse kring revisorns roll genom att lyfta fram förväntningarna som föreligger på revisorerna från små företag i praktiken. Förslag till vidare forskning är att undersöka huruvida rådgivningen kan användas som en konkurrensfördel bland revisorer.

Begreppsförklaring

Big 4 - EY, PWC, Deloitte och KPMG.

Icke-revisionstjänster - Samlingsnamn för de tjänster som revisorn utför, men som inte berör själva revisionen.

Konsultbyrå - Byråer som tillhandahåller både revision och icke-revisionstjänster.

Små företag - Företag som sysselsätter färre än 50 personer och har en omsättning eller balansomslutning som inte överstiger 10 miljoner euro per år (Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003, Artikel 2, 2 p.). Vi har dock valt att fokusera på det mindre spannet i vår studie, varför vi valt att definiera små företag som färre än 20 anställda och en balansomslutning under 10 miljoner euro/år.

Redovisningsbyrå - Företag som tillhandahåller ekonomitjänster exklusive revision till andra företag och privatpersoner.

Redovisningskonsult - Anställd inom en redovisningsbyrå.

Innehållsförteckning

1. Inledning 5

1.1 Problembakgrund. 5

1.2 Problemdiskussion 5

1.3 Problemformulering 7

1.4 Syfte 7

2. Teoretisk referensram 8

2.1 Revisorns roll enligt lagstiftningen 8
2.1.1 Revisorns oberoende 9
2.1.2 Tillåten/Otillåten rådgivning 12

2.2 Små företags förväntningar på revisorns roll 13
2.2.1 Revisorns roll i små företag 13
2.2.2 Små företags val av revisor 14
2.2.3 Rådgivning 15

2.3 Förväntningsgap 16

2.4 Teorimodell 17

3. Metod 19

3.1 Teoretisk utgångspunkt 19

3.2 Litteraturgenomgång 19

3.3 Empiriinsamling 20
3.3.1 Respondenturval 20
3.3.2 Insamling av empiri 21
3.3.3 Analysmetod 22

3.4 Trovärdighetsdiskussion 22

3.5 Etiska överväganden 23

4. Empiri 25

4.1 Respondentbeskrivning 25

4.2 Revisorns roll 26

4.3 Förväntningar 29

4.4 Rådgivning 32

4.5 Oberoende 35

4.6 Val av revisor 37

5. Analys 41

5.1 Revisorns roll 41

5.2 Förväntningar 42

5.3 Rådgivning 43

5.4 Oberoende 45

5.5 Val av revisor 46

6. Slutsatser, bidrag och implikationer och förslag på fortsatt forskning 48

6.1 Slutsatser 48

6.2 Bidrag och implikationer 49

6.3 Förslag på fortsatt forskning 49

7. Referenslista 50

8. Bilagor 54

8.1 Operationaliseringsschema 54

1. Inledning

I detta avsnitt förklaras bakgrunden för studien och det förs en diskussion kring studiens problem. Diskussionen leder fram till problemformuleringen och studiens syfte.

1.1 Problembakgrund.

Det krävs mycket för att leda ett företag med framgång. Större företag har ofta en välutvecklad intern kontroll med renodlade ekonomiavdelningar, i relation till mindre företag som ofta saknar denna del i verksamheten eller att det bedrivs i liten skala. Det är inte alltid att små företag besitter den ekonomiska kompetensen internt inom företaget. Små företag är därför många gånger i behov av hjälp och stöd från externa parter. Små företag upplever att hjälpen erhålls, till största del, från revisorn (Samujh, 2011; Carey, 2015). De områden, inom vilka de små företagen i dessa studier hade minst intern kompetens och kunskap var skatter, redovisning och den ekonomiska förvaltningen (Samujh, 2011).

Revisorn ska förhålla sig med en oberoende ställning gentemot företaget för att inte skapa ett egenintresse som kan komma att påverka kvaliteten och tillförlitligheten på revisionsberättelsen. Det är vanligt att konsultbyråer tillhandahåller kombiuppdrag åt kunderna, vilket innebär att byrån dels står för revisionen men också för en del icke-revisionstjänster. Det skiljer sig vilka icke-revisionstjänster revisorn får utföra beroende på om kunden är ett företag av allmänt intresse eller inte. Reglerna för byråjäv är hårt reglerade till företag av allmänt intresse där tjänster som inte får genomföras omfattas av grundbokföring, huvudbokföring, bokslut, årsredovisning och koncernredovisning. I små företag är det endast grundbokföringen som omfattas av reglerna (Eklöv Alander, 2019). Detta trots att det är små företag som vanligtvis saknar den interna kontrollen och kunskapen, och därför har behov av vägledning i dessa frågor. Det gör att frågorna kan komma att ställas till revisorn.

Det har genomförts studier som kommit fram till att tillhandahållande av icke-revisionstjänster kan medföra att revisorns oberoende riskerar att påverkas negativt (Hillison & Pacini, 2000; Quick & Warming-Rasmussen, 2015). Om det visar sig finnas förväntningar från små företags sida att revisorn ska tillhandahålla en viss typ av tjänster kan det bli problematiskt. Det är därför intressant att se vad eventuella förväntningar beror på för att i ett senare skede kunna hantera förväntningarna på ett sätt som inte riskerar att skada revisorns arbete.

1.2 Problemdiskussion

I små företag är ägandet och ledandet av företaget i många fall koncentrerat på samma person eller personer (Jensen & Meckling, 1976). Därför föreligger det sällan något betydande informationsgap mellan ägare och företagsledare. Behovet av revisorn som granskare i små företag kan därmed anses vara betydligt mindre än i stora företag. Behovet av revisorn som rådgivare kan därmed få en betydligt större roll i små företag (Jensen & Meckling, 1976).

Små företags behov av revisorn som rådgivare kan bidra till att det uppstår förväntningar från företagen att erhålla icke-revisionstjänster från revisorn. Entreprenörer utan erfarenhet som

startar företag vet sällan vad som faktiskt krävs för att äga och driva företag (Kirby och King, 1997). Små företag efterfrågar som en följd av detta, i regel, stöd och rådgivning i större omfattning. Detta då dessa företag på grund av kapital- eller kunskapsbrist sällan har möjligheten att lägga ned resurser på det ekonomiska och administrativa arbetet. Därmed kan det finnas en övertro bland mindre företag på revisorns förmåga att tillhandahålla icke-revisionstjänster (Kirby & King, 1997; Koh & Woo, 1998). Studien utförd av Collis (2012) resulterade i insamlad data som tydde på att rådgivning kring lagar och regler angående redovisning och revision var en stor bidragande faktor till att små företag i England valde att anlita en revisor. Förväntningarna som ställs på revisorn riskerar därför att skilja sig mot vad revisorn har möjlighet att genomföra i enlighet med regelverken och den etiska koden (Koh & Woo, 1998; Ruhnke & Schmidt, 2014). Andra anledningar till att förväntningsgap uppstår är övertron på revisorns förmåga att bedöma företagets ekonomiska tillstånd (Koh & Woo, 1998). Det skapar ett förväntningsgap mellan revisor och företag, framförallt i små och familjeägda företag (Yrjö Collin, Ahlberg, Berg, Broberg, & Karlsson, 2017). Samma studie visar att det råder tolkningsskillnader av regelverken bland revisorer, där revisorer med längre yrkeserfarenhet tenderar att tolka regelverken mjukare.

En av revisionsprofessionens utmaningar är att utradera förväntningsgapet (Sikka, Puxty, Willmott & Cooper, 1998). Ju större förväntningsgapet är, desto mer sjunker förtroendet för revisorsyrkets vara eller icke-vara. Förväntningsgapet kan med andra ord orsaka negativ inverkan på allmänhetens åsikter kring huruvida revisionsyrket är att anse legitimt eller inte (Ruhnke & Schmidt, 2014). Små företags förväntningar på revisorns roll kan spegla sig i företagets val av revisor och valet att behålla eller byta ut revisorn. Antagandet att företag byter ut tjänster som inte lever upp till förväntningarna gör att valet av revisor blir en relevant faktor att studera. Grönroos (1997) och Paulin, Ferguson och Payauds (2000) studier inom marknadsteorin för tjänster visar att företag som upplever tillfredsställelse av värdet som en tjänst medför är mindre kapabla att byta och välja en annan tjänsteutövare.

Forskningen som vi tagit del av har kommit fram till att mindre företag anser icke-revisionstjänster som en större del av revisorns tjänster än vad större företag gör. Företagen anser vidare att granskningen inte är den primärt viktigaste delen av revisorns arbete utan förväntar sig mer än bara granskning. Majoriteten av den tidigare forskningen har en kvantitativ datainsamling. Vi fann att forskningen primärt inte har beaktat problematiken med revisorns förhållning till oberoendet i samband med företagens förväntningar. Vidare har tidigare studier inte analyserat vad förväntningarna som uppstår beror på. Tidigare studier har dessutom inte hanterats i svensk kontext. Den svenska kontexten blir särskilt intressant att studera eftersom svenska företag tidigt blir revisionspliktiga och etikkoder för revisorer skiljer sig åt mellan länder. Det är med den bakgrunden intressant att studera små företag utifrån en kvalitativ datainsamling för att genom intervjuer skapa förståelse för vad förväntningarna grundar sig i. Detta kan skapa en förståelse för hur revisorn kan tänkas agera i sin roll för att bibehålla kunder. Det kan också ge förståelse för vilka förväntningar revisorer ställs inför av små företag och vad dessa beror på.

1.3 Problemformulering

Vilka förväntningar har små företag på revisorns roll och vad kan dessa förväntningar bero på?

1.4 Syfte

- Syftet med studien är att beskriva vilka förväntningar små företag har på sina revisorer.
- Studien ska undersöka och skapa förståelse kring vad förväntningarna kan bero på.

2. Teoretisk referensram

Den teoretiska referensramen presenterar revisorns roll enligt lagstiftningen kontra små företags förväntningar på revisorns roll enligt tidigare studier och förväntningsgap som kan uppstå. Avsnittet avslutas med en illustration av hur dessa områden hänger samman med hjälp av vår teorimodell.

2.1 Revisorns roll enligt lagstiftningen

I FAR (2005) och Eklöv Alander (2019) sammanfattas revisorns uppgift på ungefär samma vis. Revisorns uppgifter är att planera, granska och uttala sig om företagets årsredovisning, bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisorn ska utföra granskningen utifrån en professionellt skeptisk inställning och enligt god revisorssed. Revisorns uppgift har också beskrivits som att förbättra kvaliteten på företagets finansiella rapporter för att på så sätt minska informationsgapet mellan företaget och kapitalgivarna (FAR, 2005; Knechel, Niemi och Sundgrens, 2008). Revisorn har även ett krav att väcka åtal vid misstanke om brott inom verksamheten (FAR, 2005). Revisorn har som ansvar att samla på sig tillräckligt med information att grunda sitt uttalande på, så kallade revisionsbevis, i enlighet med god revisorssed. Genom detta förfarande kan revisorn uppskatta en ungefärlig sannolikhet för att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel som kan ha en stor påverkan på företagets resultat och finansiella ställning (ibid.).

Aktiebolagslagen (ABL), revisorslagen, revisionsförordningen samt särskilda föreskrifter från Revisorsnämnden ställer upp tre grundkrav, opartiskhet, självständighet och tystnadsplikt. Dessa grundkrav måste uppfyllas för att skapa tillförlitlighet för revisorn från intressenterna. Under granskningsprocessen är revisorn även berättigad att tillhandahålla rådgivning kring information som uppkommit under granskningen. I ett aktiebolag är det bolagsstämman som väljer revisor, vilken i mindre onoterade företag består av styrelsen eller ägaren själv. För att företaget ska omfattas av revisorskravet ska mer än ett av följande kriterier ha varit uppfyllda under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren, enligt 9 kap 1§ ABL:

1. Medelantalet anställda i bolaget uppgick till mer än 3.
2. Bolaget redovisade balansomslutning uppgick till mer än 1,5 miljoner kronor.
3. Bolaget redovisade nettoomsättning uppgick till mer än 3 miljoner kronor.
   (Aktiebolagslag, 2005).

Utöver lagstiftning har IESBA utfärdat en etikkod för revisorer att förhålla sig till. Etikkoden innehåller revisionens viktigaste etiska regler. Revisorsinspektionen har fastställt i ett uttalande att IESBA:s etikkod, avsnitt 290, ska tillämpas vid god svensk revisorssed (Revisorsinspektionen, u.d.). FAR:s samtliga medlemmar är enligt bestämmelser skyldiga att följa etikkoden från IESBA:s. Inom vissa segment är IESBA strängare än god revisorssed och den svenska lagstiftningen. För medlemmarna i FAR ska i dessa fall etikkodens bestämmelser gälla. Det är således det regelverket som har hårdast bestämmelser som ska följas.

IESBA har tagit fram fem grundläggande principer kopplat till etikkoden som revisorn ska efterleva i sitt arbete. Principerna om integritet och objektivitet är nära sammankopplat till revisorns oberoende:

- Integritet.
- Objektivitet.
- Vederbörlig omsorg och professionell kompetens.
- Tystnadsplikt.
- Professionellt uppträdande (FAR, 2020).

2.1.1 Revisorns oberoende

Att en revisor ska förhålla sig med en oberoende ställning gentemot sina klienter innebär att revisorn ska hålla professionell distans till klientens verksamhet, så att granskningsprocessen inte riskerar påverkas av revisorns, eventuellt, snedvridna perspektiv. Revisorns oberoende delas in i två kategorier, faktiskt och synbart oberoende (Hay, Knechel & Li, 2006; IESBA, 2013). Det faktiska oberoendet utgår från revisorns eller byråns relation till klienten samt dennes förmåga att förhålla en professionell objektivitet och skepticism i sitt granskande. Det synbara oberoendet speglar hur omgivningen ser på relationen mellan revisorn eller byrån och klienten (ibid.). Om det kan antas att det inte råder ett oberoende mellan revisorn och klienten, faktiskt som synligt, tappar granskningen av de finansiella påståendena tillförlitlighet. Detta kan leda till att investeringar i företaget anses mer riskfyllda och investerarna kräver högre avkastning, vilket ökar kapitalkostnaden för företaget (Quick & Warming–Rasmussen, 2015).

Revisorns oberoende har tillsammans med kompetensen lagts fram som de mest fundamentala faktorerna som bygger upp revisionskvaliteten (DeAngelo, 1981; Magri & Baldacchino, 2004). Kompetensen innebär att revisorn har den utbildning och erfarenhet som krävs för att utföra god kvalitet av revision och oberoendet tillför tillförlitlighet från användarna. Utifrån denna beskrivning av revisionskvalitet finns det skäl att anta oberoendet som en väsentlig del av revisorns uppgifter. Det kan finnas svårigheter för revisorer att förhålla en tydligt oberoende ställning gentemot klienterna under uppdragsperiodens gång. Detta då det inte enbart är revisorns faktiska oberoende som måste hållas intakt, utan även det synbara. Trots att revisorn har en förmåga att behålla sin faktiska oberoendeställning kan klientens omgivning uppfatta oberoendet annorlunda, revisorns arbete riskerar ifrågasättas och revisionskvaliteten sjunker (ibid.). Även i studien av Johnstone, Sutton och Warfield (2001, s. 2, fritt översatt) framgår uttrycket: “Med ett ifrågasatt oberoende är revisionen inte mycket värd.".

Som en vägledning för revisorerna i sitt arbete att förhålla sig till en oberoende ställning har IESBA (2013) tagit fram ett ramverk angående eventuella hot som kan uppstå mot oberoendet eller de grundläggande principerna. Ramverket ska finnas till hjälp för revisorn att genomföra bedömningar kring huruvida hot föreligger eller om det finns motåtgärder hen kan vidta för att undvika hot mot oberoendet. Bakgrunden till att ett ramverk tagits fram istället för lagstiftning baseras på svårigheter att, i lagtext, definiera alla hot som i praktiken kan uppstå mot oberoendet. Genom ramverket ställs kravet att revisorn identifierar, utvärderar och bedömer situationer som kan leda till hot mot oberoendet eller de grundläggande principerna. IESBA (2013) har ett uttalat syfte att ramverket ska förhindra att slutsatser dras om vad som är tillåtet

eller inte endast utifrån om det står i lagtext eller ej. Således skapar ramverket riktlinjer för situationer som ligger i en gråzon, där lagstiftningen, per definition, inte motsätter sig handlingen men som ändå kan uppfattas bryta mot oberoendet (IESBA, 2013). Hot mot revisorns oberoende ställning kan uppstå genom ett brett spektrum av händelser som inskränker de grundläggande principerna. IESBA har genom etikkodens ramverk tagit fram följande fem kategorier av hot som revisorn kan utsättas för:

- Egenintressehot - Hotet om att ekonomiska intressen, på ett felaktigt sätt, påverkar revisorns bedömning och beteende.
- Självgranskningshot - Hotet om att revisorn inte kommer göra en objektiv och professionell bedömning på något som en tidigare revisor från någon annan byrå, revisor från samma byrå eller hen själv har genomfört.
- Partställningshot - Hotet om att en revisor kommer att främja en kunds eller arbetsgivares ställning till den grad att det påverkar bedömningen och oberoendet.
- Vänskapshot - Hotet om att en långvarig eller nära relation med kunden riskerar att påverka revisorns objektiva bedömning och vara för sympatisk med sin bedömning av kundens arbete.
- Skrämselhot - Hot om att skrämmas från att agera objektivt genom faktiska eller upplevda påtryckningar om hot.
  (IESBA, 2013, sek. 100.12).

Det hoten har gemensamt bortsett från självgranskningshotet är att de skapas ur sociala sammanhang. Om punkterna ovan följs kommer revisorn att handla i enlighet med den etikkod och moral som tagits fram (IESBA, 2013). Hoten om egenintresse, självgranskning och partställningshot kommer nedan att beskrivas ytterligare, då dessa tre hot ligger närmast i koppling till förväntningar och intressen från både företag och revisorer.

Egenintressehot

Typiska situationer då det föreligger risk för egenintressehot är då revisorn eller annan i dennes privata eller arbetsrelaterade omgivning har direkta ekonomiska intressen i klientens verksamhet, såsom aktieinnehav, sitter i styrelsen eller dylikt. Hot mot egenintresset kan vidare uppstå i fall konsultbyrån har betydande ekonomiska intäkter från klienten i form av avgifter eller någon i revisionsteamet har en nära affärsrelation med klienten. Hot kan även riskeras då konsultbyrån är rädda att förlora en klient (IESBA, 2013).

Självgranskningshot

Självgranskningshot uppstår, till exempel, när konsultbyrån ska uttala sig om effektiviteten av företagets finansiella system när det är konsultbyrån själva som varit med och skapat det finansiella systemet (IESBA, 2013). I de fall där revisorn, eller annan medlem i revisionsteamet, deltagit i eller påverkat beslut som inneburit konsekvenser för den information konsultbyrån sedan ska granska, finns det risk att oberoendet påverkas negativt. Det finns undantag från detta,

där konsultbyråer får utföra så kallade kombiuppdrag åt små företag. Dessa undantag framgår av figur 1 (se nedan).

Partställningshot

Partställningshot förekommer främst vid två situationer; i fall konsultbyrån deltar i förhandlingsprocessen vid köp och försäljning av företagets tillgångar, eller i fall revisorn för klientens talan såsom ombud i rättsliga eller ekonomiska frågor gentemot tredje part (IESBA, 2013). Det kan exempelvis röra sig om att företräda klienten i domstol eller gentemot Skatteverket i skattefrågor.

Det kan således förekomma många olika situationer som leder till att revisorns oberoende kan ifrågasättas. Artikeln av Hillison och Pacini (2000) samt studien utförd av Quick och Warming-Rasmussen (2015) kom fram till att tillhandahållande av icke-revisionstjänster har en negativ inverkan på revisorns oberoende. Det beror till stor del på att konsultbyråerna, generellt sett, har högre marginaler på avgifter avseende icke-revisionstjänster än på revisionsarbetet. Av denna anledning finns det risk att konsultbyrån bygger upp ett ekonomiskt grundat egenintresse i företaget genom att utföra icke-revisionstjänster. Därmed föreligger det en risk för att oberoendet påverkas negativt i takt med ökade avgifter för icke-revisionstjänster (ibid.). I små företag finns det större möjligheter för konsultbyråer att tillhandahålla icke-revisionstjänster vid sidan om revisionen, så kallade kombiuppdrag. En oberoende kollega från samma byrå kan då utföra vissa tjänster utan att äventyra revisorns eller byråns oberoende (Eklöv Alander, 2019).

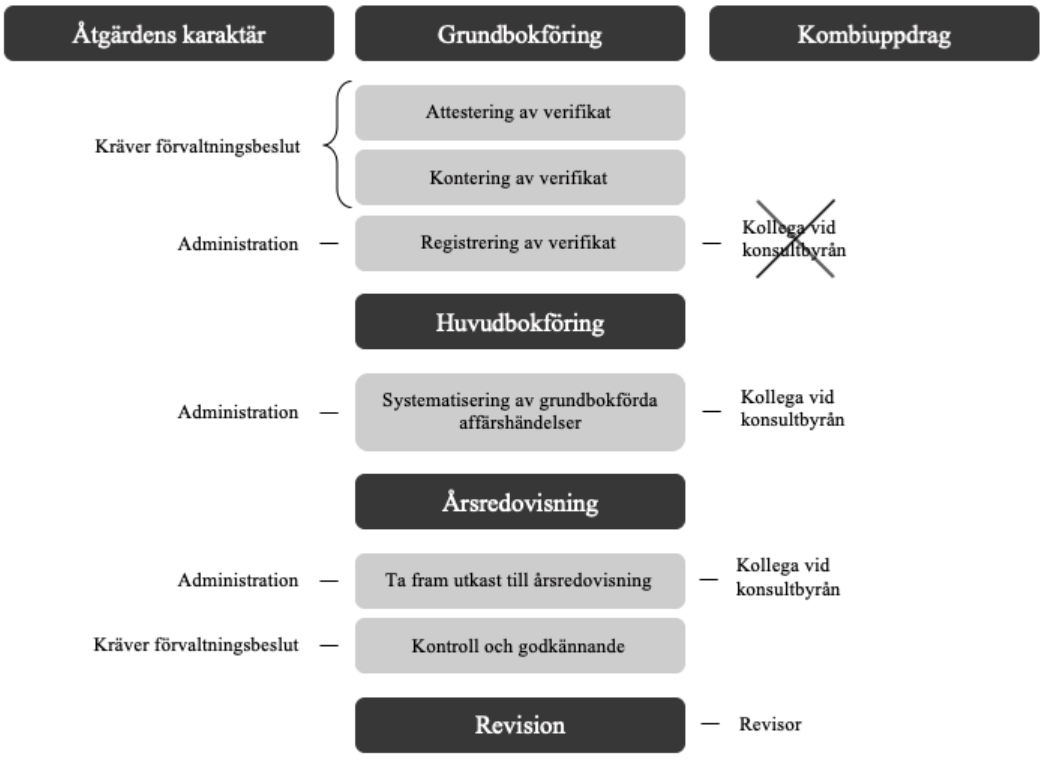

Figur 1 – Visar vilka tjänster revisorns kollegor kan utföra åt uppdragsgivaren utan att revisorns oberoende ifrågasätts (Eklöv Alander, 2019, s. 117).

2.1.2 Tillåten/Otillåten rådgivning

Iakttagelser om brister eller förbättringar som kan göras i samband med granskningen anses vara en naturlig del av revisionen (FAR, 2006). Även bedömare som är emot rådgivning inom revision anser detta som en tillåten typ av rådgivning. Revisorn får aldrig delta i några beslutsfattanden, men får däremot lov att bistå med rådgivning till företagsledningen inför ett beslut. Revisorn kan exempelvis upplysa sina klienter om vilka regler som gäller för skatter samt råda klienten att agera etiskt. Vid fristående rådgivning är det avgörande för revisorn att opartiskheten och självständigheten upprätthålls för att kunna acceptera uppdraget som företaget önskar få hjälp med. Revisorn behöver följa nedanstående analysmodell vid sitt beslut (FAR, 2006).

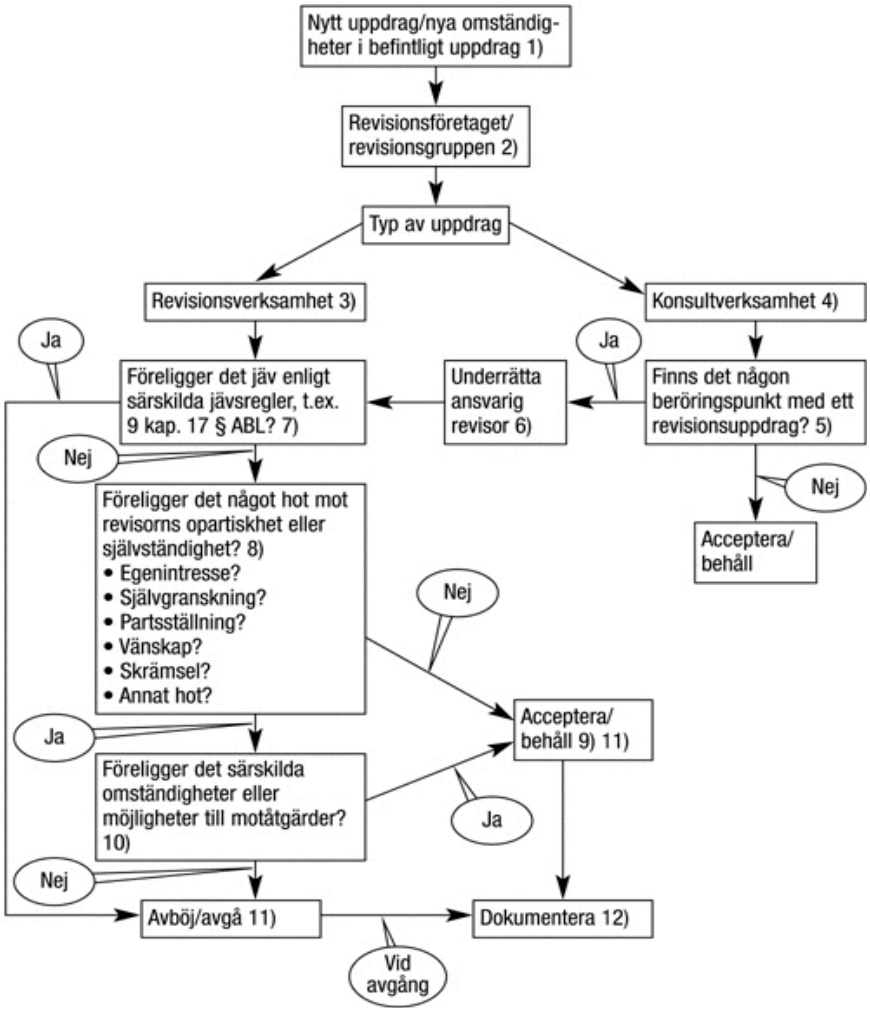

Figur 2 – Visar FAR:s analysmodell av flödesschemat revisorn behöver följa vid ett nytt uppdrag (FAR, 2006).

Rådgivning vid revision skiljer sig och är uppdelat inom två områden, vad revisorn är skyldig att delge klienten, samt rådgivning som revisorn inte är skyldig att delge klienten (Carrington, 2014). Den sistnämnda är intressant eftersom rådgivningen kan betraktas som revisorsrådgivning istället för som revision. Otydligheten gällande vad som omfattas av revisorsrådgivning gör att det uppstår en gråzon mellan vad som måste meddelas till klienten och vad som får meddelas till klienten. Revisorsrådgivningens syfte är att hjälpa klienten att

uppfylla sina skyldigheter att upprätthålla en kvalitet på underlaget som revisorn sedan ska granska. Rådgivningen är således till för att förbättra klientens interna redovisningsarbete (ibid.).

Konsulttjänster eller icke-revisionstjänster är ett samlingsnamn för de tjänster som revisorn utför men som inte berör själva revisionen (Carrington, 2014). I FAR (2005) benämns revisorns arbete som revisionsverksamhet, inom vilken den lagstadgade revisionen ingår tillsammans med rådgivning som uppkommer vid revisionsarbetet. Utöver revisionsverksamheten kan revisorn anta rollen som rådgivare när det kommer till frågor som dyker upp inom revisionsverksamheten, så kallad fristående rådgivning. Tjänsterna som de stora byråerna tillhandahåller är bland annat bokföring, deklaration, personalrådgivning (HR), skatterådgivning, riskhantering, IT, corporate finance och affärsutveckling (ibid.).

Artikel 22 av det åttonde direktivet från den europeiska kommissionen (EC) om lagstadgad revision påpekar att revisorn borde utföra revisionen ur en oberoende ståndpunkt. Därmed bör revisorn undvika att tillhandahålla överflödiga tjänster som inte är revision och som medför risk att påverka oberoendet negativt (Europaparlamentets och rådets direktiv, 2006/43/EG). Vad gäller fristående rådgivning till revisionsklienter sätter lagstiftningen gränser för vilken rådgivning som är tillåten. Sådan rådgivning som riskerar att ha en negativ inverkan på revisorns opartiskhet och självständighet får inte lov att förekomma.

Det är dock viktigt att beakta att all rådgivning som inte faller inom ramarna för revision riskerar att framkalla vänskapshot, egenintressehot och skrämselhot (Quick & Warming-Rasmussen, 2015). Ett exempel när självgranskningshotet för revisorn riskeras är om hen biträder med råd för hur företaget kan kalkylera värdet på ett företag de är intresserade av att köpa och revisorn sedan ska granska värdet av det uppköpta företaget i balansräkningen. Det blir svårt för revisorn att förhålla sig opartisk under revisionsuppdraget (FAR, 2005). Egenintressehot kan uppstå i fall, då revisorn förser en klient med stora delar icke-revisionstjänster. Det finns risk för att revisorn ser förbi en del felaktigheter i årsredovisningen för att det vore för kostsamt att missta klienten (ibid.).

2.2 Små företags förväntningar på revisorns roll

2.2.1 Revisorns roll i små företag

Agentteorin beskriver förhållandet mellan ägarna (principalerna) och företagsledarna (agenterna) i företaget. Ett stort aktiebolag har i många fall en bred krets av aktieägare/principaler som inte deltar i driften av företaget, då driften sköts av agenterna. Principalerna har därför inte samma insikt i företagets verksamhet som agenterna, vilket leder till ett informationsövertag för agenterna gentemot principalerna (Ebers & Gotsch, 2006). Det kan finnas incitament från agenterna att vilseleda principalerna genom att manipulera informationen i de finansiella rapporterna. I förhållanden där det saknas tillförlitlighet uppstår det därför efterfrågan på en granskande enhet, en revisor (Power, 1997). I stora aktiebolag kan därför efterfrågan på revisorn som granskare vara hög.

När det kommer till små företag utgörs i många fall agenterna och principalerna av samma personer (Knechel et al., 2008). Av denna anledning existerar sällan informationsgapet mellan ägaren och ledningen i små företag eller är av liten storlek. Därmed kan det anses att efterfrågan på revisorn som en granskande enhet mellan agenten och principalen faller bort, eller drastiskt minskar, i små företag (Hope, Langli & Thomas, 2012). Agentteorin som argument för behovet av revisor som en granskande enhet mellan ägare och ledning blir således ett argument för små företags icke-behov av revisorn som en granskande enhet mellan ägare och ledning. Allt annat lika kan revisorns övriga delar utgöra viktigare parametrar i vad företaget förväntar sig få utav sin revisor.

2.2.2 Små företags val av revisor

Undersökningen utförd av Magri och Baldacchino (2003) kom fram till att revisionskvalitet är en av de största bidragande faktorerna bakom företags val av revisor. Revision anses vidare vara en så kallad *experience good*. Det innebär att kvaliteten på revisorns eller konsultbyråns tjänster är okänd för företaget fram till dess att revisorn anlitats och tjänsterna prövats samt utvärderats (Kacanski, Lusher och Wang, 2020). Rekommendationer och rykten från andra företag kan sedermera ha en stor påverkan på ett företags val av revisor (Beattie & Fearnley, 1995; Menon & Williams, 1991). Samtidigt som Grönroos (1997) skriver att extratjänster kan öka värdet av en tjänst för företag, beskrivs rykte som ett värde som fångats upp utifrån andras perspektiv (Turban & Cable, 2003). Med utgångspunkt ur Miles och Covins (2002, s. 30, fritt översatt) beskrivning av ryktet som "[...] en värdefull men ömtålig immateriell tillgång [...]" är det viktigt för revisorerna att värna om sitt och byråns rykte. Detta för att behålla befintliga samt locka nya klienter. Att ryktet är ömtåligt menas med att det tar lång tid att bygga upp ett rykte, men att ryktet vid minsta lilla snedsteg äventyras och riskerar att falla. Det kan därmed anses föreligga ekonomiska incitament för revisorer att tillfredsställa klienternas behov för att arbeta upp sitt rykte.

Vad som kännetecknar revisionskvalitet varierar beroende på vem frågan ställs till. Olika företag har olika behov av revisorns tjänster. Studier inom området har kommit fram till att kriterierna kring valet av revisor beror på företagets storlek (AL-Qadasi, Abidin & Al-Jafi, 2019; Knechel et al., 2008). Storleken på företaget kan också anknytas till storleken på agentproblemen i företaget. I små företag är storleken på agentproblem, i regel, relativt liten (Langli & Svanström, 2014). De små företagen tenderar därför att se mer behov av tjänster som effektiviserar interna processer och garanterar att företaget efterlever invecklade lagar och regler (Knechel et al., 2008). En stor del av dessa behov tillmötesgås genom rådgivning av revisorn.

Studierna av Abbott och Parker (2000) samt AL-Qadasi et al. (2019) kom fram till att små företag, i större utsträckning, tenderar att anlita revisorer med stor erfarenhet av den specifika branschen. Det kan ha att göra med att revisorn med stor erfarenhet av branschen har bättre förmåga att tillhandahålla företagsspecifik rådgivning. Vidare visade studien av Woo och Koh (2001) att byte av revisor förekom oftare bland företag som inte anlitat en konsultbyrå inom kategorin Big 6. Denna upptäckt kopplade Woo och Koh (2001) till att mindre konsultbyråer många gånger har färre resurser att tillgå, och därmed sämre förutsättningar att möta klientens

behov. Med denna bakgrund kan små konsultbyråer förknippas med lägre revisionskvalitet (ibid.).

I kontrast till tidigare studier (Magri & Baldacchino, 2003; Knechel et al., 2008) som kommit fram till att revisionskvaliteten är den viktigaste faktorn för val av revisor, kom undersökningen utförd av Fontaine, Letaifa och Herda (2013) fram till att den mest väsentliga beståndsdelen snarare var kvaliteten på revisorns tjänster. Studien kom fram till att de största anledningarna till att företag tidigare valt att byta revisor var problem med relationen, revisorns företagsspecifika kunskap, för höga revisionsavgifter och extrafakturering. Vidare fann studien att företagen såg värdeökning av revisorns arbete i kvaliteten på relationen till sin revisor, extrarådgivning, validering och oberoende (ibid.). Samtliga av dessa värdeökande faktorer är återkopplingsbara till relationen med revisorn. Om företagen vid extrarådgivning fakturerades utöver kontrakterat pris ansåg företagen att kvaliteten på relationen till revisorn sjönk. Utan extra fakturering ansåg företagen i studien att relationen stärktes. Upptäckterna av denna studie (Fontaine et al., 2013) styrker det Grönroos (1997) upptäckt inom marknadsteori, att extratjänster ökar värdet på kärntjänsten.

2.2.3 Rådgivning

Det krävs en bred kunskap av olika komponenter för att leda ett litet företag. Större företag kan fördela arbetsuppgifterna, exempelvis så att en renodlad ekonomiavdelning ansvarar för just ekonomin. Mindre företag saknar ofta denna möjlighet, då verksamheten bedrivs i liten skala. Små företag besitter inte alltid den ekonomiska kompetensen internt inom företaget. Små företag är därför många gånger i behov av hjälp och stöd från externa parter. Små företag upplever att de erhåller denna hjälp, till största del, från sin revisor i form av rådgivning (Samujh, 2011; Carey, 2015). Områden inom vilka små företag hade minst intern kompetens och kunskap var skatter, redovisning och den ekonomiska förvaltningen (Samujh, 2011).

När revisorn utför rådgivning åt företaget finns det risker att oberoendet parterna emellan reduceras och det kan lätt uppstå självgransknings- och partställningshot (Quick & Warming-Rasmussen, 2015). Att tillhandahålla rådgivning till företagen riskerar inte att enbart medföra negativa konsekvenser för revisorns oberoende. Med hjälp av rådgivningen skaffar sig revisorn nämligen ytterligare kunskap om företaget, dess risker samt den interna kontrollen, vilket i sin tur leder till bättre revisionskvalitet (Carey, 2015). Byråerna skapar sig ett övertag mot resterande konkurrenter om konsulttjänster eftersom byråerna genom revisionen redan satt sig in i och kan företaget. Detta leder i förlängningen till en lägre prissättning (Carrington, 2014; FAR, 2005). Genom rådgivning kan revisorn också vägleda klienten att följa de lagar och förordningar som är förenliga med verksamheten. Rådgivningen blir således en viktigare del för mindre företag som inte har samma möjlighet som större företag att diskutera frågorna inom verksamheten utan vänder sig till revisorn. Vidare har rådgivning från revisorer till små företag visats leda till bättre prestanda från företagen (Kirby & King, 1997).

En undersökning i England utförd av Bennett och Robson (2003) visade att användandet av all sorts rådgivning av små och medelstora företag ökade från 82,4 % år 1991 till 85 % år 1997. Svaren visade ingen betydande skillnad på användandet, utan skillnaden låg i vilken sorts

rådgivning som användes. Områden inom vilka rådgivningen ökade var marknadsföring, personalfrågor, anställning, teknologi och datortjänster. De områden inom vilka rådgivningen minskade var skatterådgivning och rådgivning kring den ekonomiska förvaltningen (ibid.). En nyare studie kom däremot fram till att små företag i England och Wales efterfrågade rådgivning just kring skatter, redovisningen och den ekonomiska förvaltningen (Berry, Sweeting & Goto, 2006).

Enligt marknadsteori kan ytterligare tjänster leda till att köparen upplever ett större värde av den grundläggande revisionen (Grönroos, 1997). Värdet som köparen upplever med tjänsten kan beskrivas som värdet av kärnverksamheten adderat med värdet av ytterligare tjänster. Denna teori (ibid.) kan appliceras inom revisionsbranschen och innebär här att icke-revisionstjänster tenderar att öka klientens upplevda värde av revisorns tjänster. Studien av Fontaine och Pilote (2011) kom fram till att de värdeökande tjänsterna består av formell- och informell affärsrådgivning som sträcker sig bortom revisorns grundutbud. Det framgår att det finns en efterfrågan från företagen att, från revisorn, erhålla råd vad gäller den interna kontrollen, redovisningsprinciper samt generell verksamhetsrådgivning (Beattie, Fearnley & Brandt, 2000).

2.3 Förväntningsgap

Förväntningsgapet som begrepp tillämpades först av Carl D, Liggio i mitten av 70-talet (Liggio, 1975). Sedan publiceringen av Liggios (1975) artikel har kumulativa bevis framförts om att en allt högre grad av förväntningsgap förekommit mellan revisor och företag (Koh & Woo, 1998). Förväntningsgapet uppstår när skillnad mellan vad företagen har för förväntningar och vad revisorn rimligen har möjlighet att utföra uppstår (FAR, 2005). Av FAR (2005) framgår också att titeln revisor tenderar att användas i för stor utsträckning och att titeln ofta felaktigt används för personer som egentligen bör gå under titeln redovisningskonsult. Det här skapar en problematik eftersom ett missnöje riskeras att skapas hos företagen då revisorn inte levererar de tjänster som önskas och inte lever upp till företagets ställda förväntningar. I förlängningen kan missnöjet leda till att företaget väljer att vända sig till andra byråer eller revisorer.

En tysk studie kom fram till att uppdragsgivarna till störst del förväntar sig att revisorns arbete ska leda till att upptäcka bedrägerier inom företaget samt bedöma företagets fortsatta drift (Ruhnke & Schmidt, 2014). Det finns också studier som funnit att det föreligger ett förväntningsgap vad gäller syftet och användbarheten av revisionsberättelsen samt revisorns förmåga att tillhandahålla icke-revisionstjänster (Koh & Woo, 1998; Akhter och Xu, 2020). Ovan nämnda studiers resultat visar att det finns ett tydligt förväntningsgap kring revisionens faktiska syfte, att granska företagets redovisning och förvaltning, samt att företagets finansiella rapporter ger en rättvisande bild av företaget. Studierna (ibid.) visar ytterligare att små företag ser icke-revisionstjänster som en central del i revisorns arbete.

Det har också upptäckts att existensen av ett förväntningsgap har en negativ inverkan på förtroendet från allmänheten till revisionsprofessionen (Akhter & Xu, 2020). Eftersom revisorns arbete går ut på att skapa ett förtroende mellan intressenterna och företaget på den finansiella rapporteringen är förväntningsproblematiken central i revisionsprofessionen.

Förväntningsgapet har därmed lett till en del kritik mot revisorsyrket och en misstro kring revisionens syfte i samhället. En stor del av denna kritik och misstro har vidrört revisorns oberoende ställning mot företaget och hur väl denna del av etikkoden efterlevs i praktiken. För att åter stärka revisorns förtroende har internationella standarder, såsom ISA, införts inom branschen som är ämnade att reglera revisorns oberoende ställning till företagen (ibid.).

Förväntningsgapet blir särskilt påtagligt inom följande punkter, klienterna förväntar sig att revisorn ska bistå med synpunkter på affärsverksamhetens effektivitet, bedrivande, klokhet och smartness. Detta är punkter som avviker från revisorns huvudsakliga syfte. Peter Clemedtson, auktoriserad revisor och vice ordförande i FAR intervjuas i samband med ett möte 29 april 2005 om *ett samtal om revisorns roll och ansvar* (Johansson, Häckner & Wallerstedt, 2005). Clemedtson menar att "Behandlingen av förväntningsgapet handlar om att på ett bättre sätt göra klart för omvärlden vad revisorns roll och syfte är i förhållande till lagstiftning och praxis" (Johansson et al., 2005, s. 175).

Vidare intervjuar Johansson et al. (2005) Kajsa Lindståhl, ledamot i övervakningspanelen för finansiell rapportering och Ulf Gometz, adjungerad professor i revisionsrätt och tidigare auktoriserad revisor. Lindståhl menar att standardiseringen av revisionsberättelsen skapar ett förväntningsgap, eftersom företag har olika förutsättningar för sina interna kontroller. Revisionsberättelsen bör således vara anpassad efter verksamheten och hur den ser ut. Lindståhl menar att det finns en konflikt mellan affären och uppdraget. Byråerna är affärsdrivna och kulturen bland Big 4 präglas av anställda som vill göra karriär, tjäna mycket pengar och slutgligen kunna bli delägare på byrån. Det skapas således ett gemensamt intresse mellan revisorn och företaget att tillhandahålla icke-revisionstjänster. Företaget som genom ovan nämnda situation förväntar sig icke-revisionstjänster och revisorn som genom kulturen och karriärambitionerna gynnas av att fakturera fler timmar. Gometz, berör samma område och menar att det finns högt ställda förväntningar från företagen att revisorer ska tillhandahålla konsulttjänster, vilket revisorerna, enligt Gometz, inte varit sena att leverera. Detta medför en problematik då revisorerna frångår sin huvudsakliga uppgift (Johansson et al., 2005).

2.4 Teorimodell

Nedan presenteras vår teorimodell där utgångspunkten på den övre delen av modellen är revisorns roll enligt lagstiftningen och oberoendet. Där förklarar vi vilken roll och betydelse revisorn har enligt lagstiftningen, vilka etiska koder och förhållningssätt som revisorn behöver ta hänsyn till i granskningen och relationen till företaget. Oberoendet är en viktig faktor i revisorns granskande, varför den kopplats in under ett separat avsnitt under lagstiftningen. Här presenteras risker och hot som kan uppstå i samband med revisionen. I den nedre delen av modellen återfinns små företags förväntningar på revisorns roll och rådgivningen. Här presenteras vilka förväntningar små företag har på sin revisor och vilken roll revisorn har. Uppfattningen av rollen och förväntningarna kommer utökas i form av empiriinsamlingen. Rådgivningen har lagts som en separat del i den nedre delen av modellen. Detta eftersom den uppfattas som en central del av små företags förväntningar. Förväntningsgapet skapas i mitten av modellen, mellan dessa två utgångspunkter där skillnaderna mellan revisorns roll enligt lagstiftningen och revisorns roll enligt små företags förväntningar presenteras.

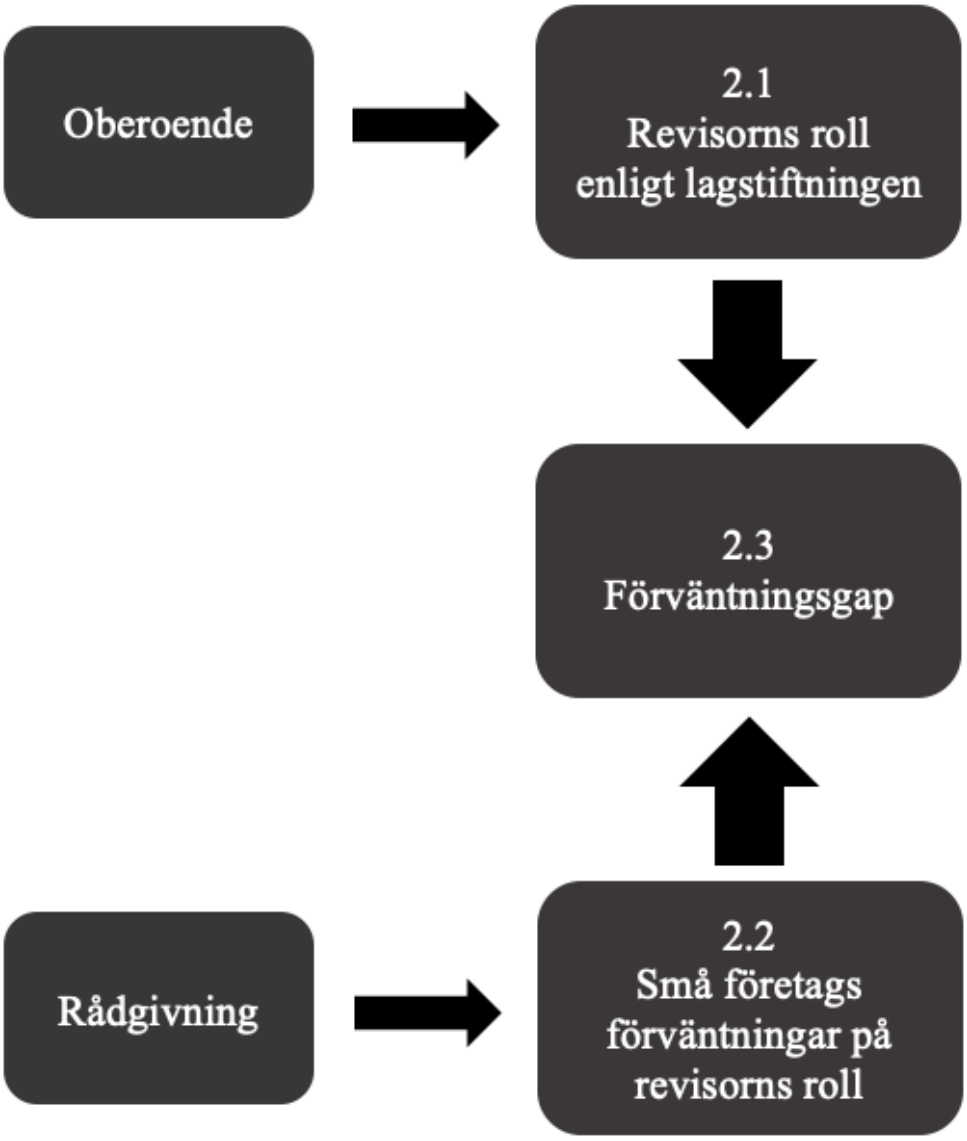

Figur 3 – Visar vår egenkonstruerade teorimodell.

3. Metod

Under metodavsnittet förmedlas de metodiska beslut vi tagit under arbetets gång för att kunna besvara studiens problem. Avsnittet inleds med en diskussion kring studiens teoretiska utgångspunkt och valet av det kvalitativa tillvägagångssättet. Vi förklarar hur vi gått tillväga för att samla in teorin och empirin samt hur vi arbetat under analysprocessen. Vidare diskuteras trovärdighet och etiska överväganden.

3.1 Teoretisk utgångspunkt

Studien syftar till att söka förståelse kring vilka förväntningar små företag har på sina revisorer. Studien analyserar vidare revisorns roll utifrån ett teoretiskt perspektiv och små företags synvinkel utifrån ett empiriskt perspektiv. Studien ska sedan undersöka vad förväntningarna kan bero på. Studien utgör beskrivande forskning, vilket innebär att vi vill beskriva hur små företags förväntningar på revisorn ser ut. Att utgå ifrån och ta del av tidigare forskning gav oss en uppfattning kring revisorns roll i enlighet med lagstiftningen, men även kring förväntningar som föreligger på revisorn från små företag. Med hjälp av den tidigare forskningen fann vi vår forskningslucka, vilken ledde oss fram till frågeställningen. Nyckelord från frågeställningen låg till grund för att söka upp studier som riktar sig till området. Genom den tidigare forskningen har vi kunnat skapa oss en bred kunskap om ämnet innan vi påbörjade empiriinsamlingen. Vi kunde med denna kunskap skapa intervjuguiden som är grunden till vår empiriinsamling. Nackdelen med detta tillvägagångssätt är att vi riskerar bli färgade av den insamlade teorin inför empiriinsamlingen. Vi valde att samla in vår empiri genom kvalitativa intervjuer. Det kvalitativa tillvägagångssättet har möjliggjort att vi kunnat ställa frågor som kräver utvecklande svar på delar teorin inte kunnat besvara. Nackdelen med detta tillvägagångssätt är att en kvalitativ insamling ger svar från ett litet antal respondenter, medan en kvantitativ datainsamling hade givit svar från ett större antal respondenter. Ett större antal respondenter hade kunna ge en bredare bild, men med hjälp av kvalitativ metod har vi kunnat skapa oss en djupare bild av respondentens val och åsikter.

3.2 Litteraturgenomgång

Grunden för litteraturinsamlingen baseras på tidigare kurslitteratur och vetenskapliga artiklar som berörts under utbildningens gång. Vi fick av detta ett intresse att fördjupa vår förståelse för revisorns roll och betydelse i små företag. Vidare har vi tagit del av ytterligare forskning genom vetenskapliga artiklar. Insamlingen av den tidigare forskningen för referensramen har faktagranskats genom krav om att artiklarna ska ha publicerats i peer reviewed journals. Detta skapar en tillförlitlighet att informationen är granskad av experter inom området. Fysisk litteratur och relevanta artiklar har inhämtats från biblioteket vid Högskolan i Halmstad, Onesearch via Högskolan i Halmstad och Google Scholar.

Forskningen vi använt oss av under uppsatsarbetets gång har inledningsvis hittats med hjälp av sökord som är anknutna till vår studies kärna, såsom; revisorsval (auditor selection), förväntningsgap (expectation gap), revisorns värde (auditor value), icke-revisionstjänster (non-audit services), revisorsrådgivning (accountant advice) med flera. Utifrån detta fann vi

ytterligare relevanta studier utförda inom samma område genom att studera referenslistor. Genom denna process har vi kommit i kontakt med ett stort urval av relevanta undersökningar som varit till hjälp när vi strukturerade intervjuguiden till respondenterna.

För att bredda vår kunskap om revisionsprofessionen har vi tagit del av *Revision* av Carrington (2014), *En bok om revision* av Eklöv Alander (2019) och FAR. Med hjälp av denna litteratur kom vi i kontakt med andra källor som hjälpt oss skaffa ytterligare kunskap och förståelse för vår studie och utveckla vår frågeställning. Genom användandet av FAR har vi tillgått verktyg i form av databaser, riktlinjer och artiklar som har bidragit till litteraturinsamlingen. FAR är en branschorganisation som har till syfte att främja revisionen och ekonomi-Sverige. Vi har tagit del av ett antal böcker som härrör metodval vid uppsatsarbeten. Det har hjälpt oss att på ett mer vetenskapligt sätt angripa vår frågeställning. Slutligen har vi tagit del av lagtext för att tydliggöra lagar och regler inom ämnet.

3.3 Empiriinsamling

3.3.1 Respondenturval

EU-kommissionen definierar små företag som färre än 50 anställda, vi har dock valt att begränsa antalet anställda ytterligare. Vi ansåg att den interna kontrollen i företag med 50 anställda riskerar bli för stor för vår undersökning, varför vi valde att sätta taket vid 19 anställda. Vi ansåg att 1–19 anställda var ett lämpligt urval eftersom mindre företag enligt vår uppfattning har mindre intern ekonomisk kontroll än större företag. Vi valde att sätta en lägsta gräns vid en anställd för att sortera bort de allra minsta företagen. Detta för att försöka eliminera risken för stora skillnader mellan företagens storlek på verksamhet och aktivitet. Här exkluderas företag som drivs som en sidoverksamhet med låg eller inaktiv aktivitet. Begränsningarna som lades in i filtreringen, utöver att företaget ska ha 1–19 anställda, var att företaget använt sig av revisor senaste året, samt att företaget har sitt säte i Skåne eller Halland. Valet att företagen skulle ha sitt säte i Skåne eller Halland baserades på lämplighetsurval, då vi ville erbjuda respondenterna besöksintervjuer om så önskades. Vi ansåg att regionen utgjorde ett tillräckligt stort urval. Därefter kontaktades företagen från urvalet slumpvis med förfrågan om medverkan i studien tills respondentantalet uppgick till åtta respondenter. För att kunna få ut så mycket som möjligt av beslutsprocessen ställdes följande krav på respondenterna: Representanten från företaget ska vara ansvarig eller besitta goda kunskaper inom företagets ekonomiska beslut och förvaltning. Totalt kontaktades 32 stycken företag innan respondentkvoten blev fylld.

Då vår intention med arbetet var att undersöka företagens förväntningar på sin revisor var det enbart företag som intervjuades under arbetets gång. Anledningen till detta val var att vi ville få företagens perspektiv på förväntningarna som ställs. Vi ansåg att revisorernas perspektiv på förväntningarna från företag inte skulle tillföra något extra till vår studie. Möjligen skulle datainsamling från revisorer kunna bistå med vilka tjänster de upplever att små företag efterfrågar i större utsträckning. Däremot antar vi att revisorer inte har samma inblick i varför förväntningarna ställs från ett företag, utan att det är företagen som besitter denna fakta. Därför valde vi att inte intervjua någon revisor. Genom att intervjua olika företag som är verksamma inom olika branscher anser vi att vi erbjuder läsarna en bredd för att kunna dra slutsatser,

sammanhang och jämföra likheter och skillnader mellan företag. Nackdelen med att vi valt olika branscher blir att vi inte kan jämföra två liknande företag inom samma bransch med varandra. Nedan presenteras de åtta respondenter som deltagit i studien.

	Företaget	Bransch	Respondent(er)	Position i företaget	Antal anställda	Antal år med nuvarande revisor
1	Salwéns Ingenjörsbyrå AB	Konsultverksamhet	Joakim Gillberg	Styrelsesuppleant	6	> 16 år
2	Brogatans Trafikskola AB	Trafikskola	Argjend Jashari	Ägare	3	5 år
3	Mårtenssons Ur & Guld AB	Ur- & Guldbutik	Leif Nilsson	Ägare	7	14 år
4	Littlefish AB	Affärssystemsverksamhet	Per Joahsson	Styrelseledamot	14	15 år
5	4S Förvaltning AB	Fastighetsförvaltning	Maria Sjöbergh	Ägare	4	8 år
			Ricard Sjöbergh	Ägare		
6	PR Fashion AB	Klädbutik	Ronja Svensson	Ägare	2	1 år
7	My Feldt AB	Bageri & Konst	My Feldt	Ägare	14	< 1 år
8	Företag 8	Fastighetsutveckling/Fastighetsbranschen	Responent 8	Ekonomiansvarig	17	< 1 år

Tabell 1: Uppställning över respondenterna, presenterade i turordningen intervjuerna hölls.

3.3.2 Insamling av empiri

Empirin är uppdelad på följande nyckelord från teorin som den teoretiska referensramen bygger på: *revisorns roll, förväntningar, rådgivning, oberoende* och *val av revisor*. Nyckelorden präglar intervjuguiden som presenteras under bilaga 8.1 i form av ett operationaliseringsschema. Genom att utföra flera intervjuer samlade vi in data från olika individer som vi sedan kunde sammanställa för att leta efter samband och skillnader. Operationaliseringen hjälpte oss att tolka och förstå datan som samlades in via intervjuerna.

En av intervjufrågorna löd: *Vilken roll har revisorn för ert företag?*

Denna fråga knyter an till *Små företags förväntningar på revisorns roll* i teorimodellen. Frågan är öppen, vilket gav respondenten frihet att utveckla sitt svar och gjorde det svårt för respondenten att svara kort med till exempel ett "ja" eller "nej". Frågan gav oss möjlighet att följa upp respondentens svar med hjälp av följdfrågor. En annan fördel med denna typ av frågor var att respondenten kunde bidra med information vi själva inte reflekterat över. En nackdel med denna typ av frågor var att respondenternas svar kunde styra vart diskussionen ledde, vilket innebar att varje intervju såg annorlunda ut. Detta riskerade påverka jämförbarheten mellan intervjuerna.

För att få respondenten att lämna uttömmande svar, men också möjlighet för oss att ställa specifika följdfrågor genomförde vi semistrukturerade intervjuer. Öppna frågor som lät respondenten tala fritt och tilläts göra utsvävningar blandades med korta frågor som riktade in respondenten kring frågans specifika syfte. För att uttömmande svar ska vara möjligt måste respondenten känna sig avslappnad och bekväm (David & Sutton, 2016). Vi valde därför att inleda intervjuguiden med lätta och enkla frågor som gör att respondenten blir varm i kläderna och kommer in i intervjun. I en av de inledande frågorna bad vi respondenten beskriva hur länge hen jobbat där och hur företaget har utvecklats sedan dess.

Intervjuerna med respondenterna hölls inom en period på fem veckor. Intervjuerna utfördes genom tre besöksintervjuer, fyra digitala videointervjuer och en telefonintervju. Genomsnittstiden på intervjuerna var 22 minuter där den kortaste intervjun varade i 13 minuter och den längsta i 40 minuter. Under majoriteten av intervjuerna upplevde vi ett lugn och intresse

från respondenterna att sätta sig in i frågan som ställdes och besvara den utförligt. Endast under ett fåtal intervjuer upplevde vi en korthet i svaret som tydde på att respondenten inte var intresserad av att ge ett mer utförligt svar. Vi har inte uppmärksammat några märkbara skillnader mellan besöksintervjuerna och de digitala intervjuerna, varken vad gäller mängden information eller längden på intervjuerna. Telefonintervjun blev däremot lite mindre personlig än de andra intervjuformerna. Telefonintervjun präglades av lite kortare svar och varade under en kortare tid. I stora drag anser vi att telefonintervjun bidragit med tillräcklig information och inte påverkat empiriinsamlingens kvalitet. Under intervjuernas gång märkte vi inte att respondenterna undvek att besvara särskilda frågor som kunde anses mer känsliga. Något vi märkte under ett fåtal intervjuer var att vissa blandade ihop begreppet revisor med begreppet redovisningskonsult. När frågor ställdes kring revisorn, kunde ibland svaren från vissa respondenter härledas till redovisningskonsulten, varpå vi aktivt ställde följdfrågor och återigen riktade om frågan gentemot revisorn.

Vi fick respondenternas godkännande att spela in intervjuerna. Fördelarna med det var att vi kunde rikta vårt fokus gentemot respondenten istället för att anteckna under tiden. Vi kunde med hjälp av det inspelade materialet transkribera intervjuerna som underlag för vår analys av empirin. Transkriberingen har underlättat arbetet att koda materialet från intervjuerna. Hur analysen gått till presenteras under 3.3.3 Analysmetod.

3.3.3 Analysmetod

För att kunna analysera vårt resultat och komma fram till slutsatser har vi valt att använda oss av tematisk analys. Genom att använda oss av tematisk analys kunde vi ur den insamlade datan finna kategorier som symboliserade en sammanfattning av respondentens svar. Kategorierna utgick från ofta förekommande begrepp eller uttal av respondenterna. Vi läste det transkriberade materialet ett flertal gånger till dess att vi var överens om kategorier som kunde beskriva respondenternas uppfattningar. Med tanke på det stora datamaterialet som samlats in via intervjuer ansåg vi att tematisk analys var en lämpad metod för att kunna sortera vår data. Genom kodning har vi kategoriserat fram teman utifrån respondenternas svar tillsammans med teman från teoriavsnittet. Dessa teman har sedan analyserats mot varandra för att hitta likheter och skillnader mellan teori och empiri. Användningen av tematisk analys vid analysering av stora mängder data är något som stärks av Braun och Clarke (2019).

3.4 Trovärdighetsdiskussion

Det är av betydande vikt att den insamlade datan befinner sig inom forskningsområdet, men också att materialet har en viss nivå av informationsdjup (Hartman, 2003). Av den anledningen för vi en diskussion kring det insamlade materialets relevans och precision. När det kommer till diskussioner kring studiens trovärdighet är det i huvudsak två begrepp som diskuteras, validitet och reliabilitet.

Validitet innebär huruvida det insamlade datamaterialet mäter det som studien är avsedd att mäta (Söderbom & Ulvenblad, 2016). Det måste finnas ett samband mellan det insamlade materialet och problemet. Begreppet delas vidare upp i intern validitet och extern validitet. Den

interna validiteten beskriver hur väl datainsamlingen återspeglar urvalsgruppens erfarenheter och uppfattning kring det verkliga fenomenet. Då denna studie samlar in data genom djupintervjuer har vi haft goda förutsättningar att tömma ur respondenternas svar på frågorna. Vi kunde med hjälp av de öppna frågorna och följdfrågor fånga upp tillräcklig information för att beskriva respondenternas uppfattningar om verkligheten. Vår kvalitativa datainsamlingsmetod ledde därmed till större intern validitet. Den externa validiteten öppnar istället upp för diskussionen kring hur generaliserbar den insamlade datan är till den totala populationen ur vilken urvalet tagits (Söderbom & Ulvenblad, 2016). Då den kvalitativa metoden, i regel, är mer tidskrävande präglas många gånger kvalitativ forskning av ett mindre urval och så även i denna undersökning. Vi lade ner mycket tid på ett mindre urval, vilket enligt David och Sutton (2016) kan leda till försämrad extern validitet. Av denna anledning kan den externa validiteten antas vara något svag.

Även reliabiliteten kan delas in i extern och intern (Bryman & Bell, 2013). Den externa reliabiliteten hör ihop med studiens replikerbarhet, vilket innebär huruvida studien är upprepningsbar. Om studien görs om senare på nytt av andra forskare ska resultatet bli detsamma för att den externa reliabiliteten ska anses som god. Eftersom vi gör en kvalitativ studie med ett få antal respondenter kan deras svar ha stor påverkan på utfallet av studien och därför göra den svår att upprepa. I studier där varje intervju skiljer sig från den andra är det svårt att jämföra respondenternas svar med varandra (David & Sutton, 2016). Detta kan göra det svårt att jämföra intervjuerna med varandra och komma fram till ett resultat som går att replikera. För att undvika att reliabiliteten påverkas negativt i för stor bemärkelse vid respondenternas svar på de öppna frågorna hade vi följdfrågor som preciserade vad vi ville få fram. Samtidigt lät vi respondenten få göra en utsvävning av grundfrågan. Tack vare detta tillvägagångssätt kunde vi jämföra, analysera och tolka respondenternas svar samt jämföra dem med varandra. Med hjälp av operationaliseringsschemat i bilaga 8.1 lämnas tillfälle för andra forskare att genomföra studien på samma vis som vi.

Det är omöjligt att, vid en kvalitativ datainsamling, undvika personliga tolkningar av det insamlade materialet. För att eliminera personliga tolkningar så mycket som möjligt har vi båda granskat materialet. Det har sedan diskuterats och analyserats mellan oss för att förstå varandras tolkningar. Detta har genererat en gemensam bild av det insamlade materialet. Vi har också vid flera tillfällen haft handledningar och seminarium där utomstående har granskat och ifrågasatt, vilket styrker den interna reliabiliteten. Intern reliabilitet avser att mäta författarnas tolkningar av det insamlade materialet och kan ha en stor inverkan på studiens replikerbarhet (Ahrne & Svensson, 2011).

3.5 Etiska överväganden

Denna studie härleder till samhällsvetenskaplig forskning där datainsamlingen har skett genom en kvalitativ metod, vilket innebär att det uppstår en risk för subjektivitet (David & Sutton, 2016; Söderbom & Ulvenblad, 2016). Eftersom vi båda två är kontrakterade att arbeta med revision efter examen kan det påverka våra värderingar. Vi vill med denna information förbereda läsaren om att våra personliga värderingar är ofrånkomliga, vilket kan påverka våra

reflektioner i datainsamlingen, analysen och slutsatsen. Dock vill vi poängtera att vår utgångspunkt och syfte är att upprätthålla en så hög objektivitet som möjligt.

Med vetskapen att våra värderingar kan påverka resultatet har vi aktivt arbetat för att formulera en intervjuguide som kopplar an till tidigare teori, med hjälp av ett operationaliseringsschema. Det är något som hjälpt oss att förhålla en akademisk distans gentemot våra egna värderingar vid datainsamlingen. Vi har vidare arbetat med respondentvalidering, vilket innebär att datainsamlingen återkopplats till respondenterna för deras godkännande. På så sätt har vi undvikit missuppfattningar av respondentens svar. Vi har också fått stöd och vägledning genom diskussioner under seminarier i samröre med våra kurskamrater och handledare. Seminariedeltagarna har också kritiskt granskat våra tolkningar och analyser, vilket inneburit att vi fått ta del av olika perspektiv. Även detta har minimerat risken för att våra personliga värderingar återspeglas i uppsatsen. Med hjälp av dessa metoder har vi kunnat förhålla en professionell skepticism gentemot datainsamling, analys och slutsats.

Forskningsetiken som råder kan skilja sig åt beroende på inom vilket område forskningen genomförs (Söderbom & Ulvenblad, 2016). Vår forskning har fokuserats inom företag och ekonomi, varför vi varit noga med att erbjuda respondenterna konfidentialitet om det önskas. Företagen och respondenterna som ställde upp skulle känna sig trygga med att deras företag inte kan urskiljas i uppsatsen om så inte önskades. Det är av betydande vikt att respondenten känner att det upprätthålls, eftersom känslig information om kunder eller samarbetspartners kan nämnas i arbetet. Om förtroendet från forskarna inte upprätthålls kan det skada företaget men också skada forskningens rykte (David & Sutton, 2016).

4. Empiri

Empirin är insamlad via semistrukturerade intervjuer med respondenter från respektive företag. Nedan presenteras datan enskilt för varje respondent under olika avsnitt i enlighet med kategorierna i operationaliseringsschemat (se bilaga 8.1). Respondenterna kommer att presenteras med nummer eller namn beroende på respondentens val om konfidentialitet.

4.1 Respondentbeskrivning

Salwéns Ingenjörsbyrå AB

Salwéns Ingenjörsbyrå AB är ett ackrediterat kontrollorgan, för besiktning av lyft. Inom det ryms allt ifrån hissar, kranar och traverser. Företaget har säte i Halmstad och sex anställda. Bokföringen har outsourcats från företaget och upprättas av en extern redovisningsbyrå. Företaget har haft samma revisor i över 16 år.

Brogatans Trafikskola AB

Brogatans Trafikskola AB grundades år 2016 av ägaren Argjend Jashari. Inom ett år hade företaget tre anställda inklusive ägaren själv. Antalet anställda ökade sedan till fyra stycken fram till pandemin Covid-19, då antalet anställda minskade. Idag har företaget återigen tre anställda, inklusive Jashari, och omsätter drygt två miljoner kronor. Jashari äger och driver företaget, men jobbar också som körinstruktör tillsammans med en av de anställda. Den tredje anställde sitter i receptionen och organiserar dagarna med lektioner och möten för sina medarbetare och kunder. Brogatans Trafikskola AB har haft samma revisor sedan starten 2016.

Mårtenssons Ur & Guld AB

Mårtenssons Ur & Guld AB grundades år 1935 och har sedan dess bedrivit verksamhet i Halmstad. År 1990 köpte Leif Nilsson upp företaget och står idag som ensam ägare, men planerar för generationsskifte av ägandet och driften av företaget. Butiken bedrev till en början enbart försäljning av klockor. Idag har sortimentet utökats till att även involvera smycken. Butiken omsätter cirka 20 miljoner kronor och har sju anställda.

Littlefish AB

Littlefish AB grundades 2006 av Mats Lundberg. Företaget tillhandahåller affärssystem med flexibla lösningar. Littlefish AB har idag 17 anställda fördelade på två orter, Göteborg och Halmstad, med huvudkontoret i Halmstad. Lundberg har drivit företag tidigare innan han startade Littlefish, utöver Lundberg finns två minoritetsägare, ekonomiansvarig Per Johansson och Sverker Carlborg. Bokföringen sker internt i företaget med en nära kontakt med revisorn som varit densamma sedan starten av företaget.

4S Förvaltning AB

4S Förvaltning AB är ett familjeföretag som drivs av de två bröderna Ricard- och Robert Sjöbergh tillsammans med makarna Maria- och Annicka Sjöbergh. De har tidigare drivit ett

städ- och förvaltningsföretag, Lamaro AB, med 150 anställda, men beslutade sig år 2016 för att sälja verksamheten. 4S Förvaltning har sedan 2004 ett mindre fastighetsbestånd, men det var efter försäljningen av Lamaro AB som företaget blev ett renodlat fastighetsbolag. Företaget består av olika fastighetsbestånd, allt från hyresrätter till lagerlokaler. Intervjun med 4S Förvaltning hölls med både Maria- och Ricard Sjöbergh, då de har olika roller i företaget och olika kontakt med revisorn. På så vis kunde två perspektiv från samma företag på relationen med revisorn fångas upp.

PR Fashion AB

PR Fashion AB driver klädbutiken Soda i Halmstad. Företaget bildades för att förvärva butiken och namnet Soda i början av 2020. Företaget ägs av Ronja Svensson och Petronella Danielsson som tillsammans driver butiken. Företaget har en kort livstid med en tuff period bakom sig, med Covid-19 som betydande faktor. Butiken hade öppet i fem dagar innan pandemin började påverka försäljningen.

My Feldt AB

My Feldt AB grundades av My Feldt under år 2006. Företaget bestod då av hennes TV-produktioner, böcker och konst. År 2012 startade Feldt och hennes exman upp ett bageri i Halmstad genom sitt gemensamma företag Axelsson & Feldt AB. 2018 startade Axelsson & Feldt AB ett cykelcafé i Halmstad. Under hösten 2020 köpte Feldt ut exmannen från Axelsson & Feldt AB och My Feldt AB köpte upp café-verksamheten. Feldt bedriver idag ett bageri genom Axelsson & Feldt AB och ett café genom My Feldt AB. Caféet bedriver även till viss del konstförsäljning av Feldts egenskapade konstverk. Under innevarande år pågår en koncernbildning av dessa två företag. Idag har företagen sammanlagt 14 anställda. Antalet har bibehållits under 2020 med Covid-19. Bageriet i Axelsson & Feldt AB har kunnat fortsätta sin verksamhet utan större ekonomiska påfrestningar medan caféet i My Feldt AB har drabbats något hårdare av pandemin. Intervjun hölls med My Feldt som äger 100 % i båda företagen.

Företag 8

Företag 8 verkar inom branschen för fastighetsutveckling. Företaget har valt att vara konfidentiellt i denna studie, varför ytterligare beskrivning av företaget blir svår utan att utsätta konfidentialiteten för risker. Respondenten som deltog i intervjun för företagets räkning återkommer i studien som "Respondent 8". Respondent 8 har varit anställd som ekonomiansvarig i företaget sedan sju år tillbaka. Respondent 8 har erfarenhet från sitt tidigare arbete som redovisningskonsult och besitter, enligt sig själv, god kompetens inom redovisning. Företaget har nyligen genomfört ett byte av revisor, vilket medförde att respondenten hade ett färskt perspektiv kring företagets förväntningar på vad de anser att revisorn ska uppfylla.

4.2 Revisorns roll

Salwéns ingenjörsbyrå AB

Salwéns och vice VD Gillberg har en tydlig distanserad roll till revisorn "*Jag har inte en aning ens om det är en hon eller han*". Salwéns har anlitat en redovisningsbyrå som hjälper företaget

med bokföring och rådgivning. Fakturering och leverantörsfakturor hanterar företaget själva internt, men resterande del är outsourcat. Gillberg menar att det finns en tydlig fördelning, med redovisningsbyrån som ett bollplank och rådgivare. Revisorn å sin sida intar en granskande roll i företaget och kontakt sker endast i samband med bokslutet.

Brogatans Trafikskola AB

Jashari beskriver sin revisor både som rådgivare och granskare, men att granskningen är den primära uppgiften. Jashari upprättar redovisningen på egen hand och revisorn besöker honom en gång i månaden när det är dags för att betala moms och arbetsgivaravgifter. Under besöket går revisorn igenom redovisningen och granskar så att konteringarna gått rätt till. Eventuella fel som hittas rättar revisorn till i sällskap med Jashari. Förutom momsen och arbetsgivaravgifterna hjälper revisorn Jashari med löneutbetalningarna.

Mårtenssons Ur & Guld AB

Nilsson ser revisorn som en granskare i företaget och poängterar vikten av den professionella distansen. Företaget har höga krav från sina leverantörer som måste upprätthållas. "*Det får inte ske några konstigheter, för då kan dem där reagera, till exempel*" säger Nilsson samtidigt som han pekar på Omega-loggan på väggen.

> Ja, alltså i och med att vi har ett annat bollplank, så förväntar inte jag mig så mycket av revisorn, mer än att hon ska ju stå utanför och revidera, så att när vi lämnar in det bokslutet så ska både hon och alla andra lita på att det är rätt, så att säga va. Det är hennes roll ju.

Mårtenssons bedriver sin bokföring internt och tar hjälp av en extern redovisningsbyrå för rådgivningen gällande konteringar, moms med mera. Vid större omfattande ekonomiska beslut, såsom lokalbyte, för Nilsson även en dialog med revisorn, annars är kontakten koncentrerad till bokslutet.

Littlefish AB

Johansson beskriver revisorns roll som rådgivande vad gäller olika momsfrågor och lite större frågor som företaget själva inte har koll på. Han nämner ett exempel på en större fråga.

> Vi har utvecklat en egen produkt nu helt enkelt och då kunde man gå upp och bli K3-företag istället och boka upp den interna arbetskostnaden då, så att säga. Sådana lite större grejer som kanske inte man själva har koll på, vad K2 och K3...vad skillnaden är ur redovisningssynpunkt.

Johansson fortsätter med att den största anledningen till att Littlefish anlitar revisor är att han kontrollerar och går igenom siffrorna så att de kan känna sig trygga. Johansson menar att granskningen medför att siffrorna ser riktiga ut och att det är en kvalitetsstämpel. Han anser vidare att revisorn bidrar med tillförlitlighet gentemot banken när företaget ansöker om krediter. Samtidigt ställer revisorn upp och är med på dialoger om Johansson eller VD har några frågor

eller idéer. Då kommer revisorn med åsikter och för- och nackdelar med idéerna rent redovisningsmässigt.

4S Förvaltning AB

Maria- och Ricard Sjöbergh ser olika på revisorns roll i företaget eftersom de har olika arbetsuppgifter. M Sjöbergh som är ansvarig för ekonomi och bokföring har en mer vardaglig kontakt med revisorn, hon säger att frågorna kan handla om det mesta. Till exempel skattefrågor, K3-redovisningen som gäller för fastigheterna eller om de behöver tänka på något speciellt vid ett köp av fastighet. För R Sjöberghs del blir det inte samma typer av frågor som M Sjöbergh har. Han nämner att frågorna relateras främst till utrangering och även för honom K3-redovisningen. På frågan om de ser relationen till revisorn som yrkesrelaterad eller vänskapsrelaterad svarar R Sjöbergh att den är 80–20 till fördel för yrkesrelaterad.

> Det är ingen vän till oss som vi har valt som revisor, utan...Sedan har vi haft relationen väldigt länge, så att vi är så som människor också. Vi vill ju inte att det bara ska vara liksom…strikt business, utan så vi... Ja, sedan är det lite hur vi är som personer, hur jag är som person. Jag hade inte kunnat ha en revisor där inte någon vänskap fanns med för då hade jag liksom inte blivit bekväm i mötet och ställa de dumma frågorna som jag kan ha.

M Sjöbergh tar vid där R Sjörbergh slutade och poängterar ytterligare vikten av att relationen ska vara avslappnad till revisorn, att de ska kunna ställa "*dumma*" frågor utan att det känns konstigt.

PR Fashion AB

Svensson beskriver relationen med revisorn som konstig, men bra. Eftersom företaget varit verksamt i drygt ett år har någon längre eller djupare relation till revisorn inte vuxit fram. Svensson menar att revisorn fungerar som ett bollplank i företaget som ger tips och råd gällande ekonomiska frågor. Om några frågetecken uppstår är revisorn, tillsammans med banken och vänner, personen hon vänder sig till för att diskutera frågor. Hon fyller sedan i att han även har en granskande roll i företaget. När Svensson pratar om revisorn som en granskande enhet får vi intrycket att hon syftar på att revisorn ger företaget vägledning i hur siffrorna och försäljningen ser ut. Det är något som kan kopplas till en rådgivande roll. Svensson poängterar vikten av revisorn som en person med helikopterperspektiv över företaget, som kontrollerar att allting går bra men också att alla siffror stämmer.

My Feldt AB

Feldt ser revisorn främst som en granskare, hon har endast revisorn eftersom hon omfattas av kraven för det. "*Just nu handlar den rollen mest bara om bokslutet tänker jag, typ, granska bokslutet liksom*". Feldt beskriver att det egentligen inte finns någon anledning för henne att ha revisor då hon har en väldigt nära och bra kontakt med sina redovisningskonsulter som hjälper henne med allt. På frågan om några intressenter till företaget har visat något intresse för att revisionen finns svarade hon att hon aldrig stött på det. Hon beskriver att företaget alltid haft god likviditet så att leverantörer aldrig varit oroliga. Några frågor om revisor från banken

beskriver hon inte heller att hon fått. Trots det låga intresset för revisorn och dess roll i företaget utöver granskningen, så har revisorn varit aktuell senaste perioden. Feldts har tagit hjälp av revisorn när det gäller avancerad rådgivning, i synnerhet i samband med den pågående koncernbildningen mellan hennes två företag. Där har inte redovisningsbyrån kunnat bistå henne med hjälp utan hänvisat henne till revisorn. Feldt avslutar med att det är viktigt att ha en nära relation till revisorn, så att det byggs upp ett förtroende mellan parterna och att revisorn kan företaget.

> Ja, nu har vi ju valt en revisor som är liksom stammis på bageriet och jag kan känna att det finns ett j…a värde i det, för att hon har varit stammis sedan vi öppnade, hon vet vad vi håller på med. Det är liksom på en annan nivå då tycker jag.

Företag 8

Revisorns roll beskriver Respondent 8 som rådgivande när det kommer till avancerade redovisnings- och bolagsfrågor. Det kan röra sig om invecklade skattefrågor kring redovisning av fastigheter eller råd kring hur företaget kan tänka i vissa situationer. Revisorn kan komma med ytterligare synpunkter på verksamheten som han delger till företaget. Den mest grundläggande rollen anser Respondent 8 vara den granskning som revisorn utför, så att företaget upprättat sina räkenskaper enligt regelverken. Det är just när det närmar sig bokslut som Företag 8 har kontakt med sin revisor. Företaget har då en avstämning med revisorn vid årsskiftet ifall det är något han vill veta samt att företaget skickar lite poster i förväg till revisorn som kan inleda granskningsprocessen i god tid. Rådgivningen förmedlas vid enstaka tillfällen när företaget har behovet av det.

Det som skapar mest värde för Företag 8 med att anlita revisor är den kontrollgranskning revisorn utför. "*Även om man vet en del själv, så är det ju alltid liksom, det är ju en kontrollfunktion gentemot externa, jag vet inte banker och allt möjligt sådant. Den biten är ju givetvis väldigt viktig*", säger Respondent 8. Respondenten beskriver att revisorns granskning blir viktig för att stärka relationen med bankerna, som i sin tur påverkar företagets räntor på fastigheternas banklån.

4.3 Förväntningar

Salwéns ingenjörsbyrå AB

Gillberg förväntar sig att revisorn gör sitt jobb, så att företagets uppgifter är så korrekta som möjligt och är tillförlitliga för dem själva och intressenter. Gillberg fortsätter: "*Det är ju därför vi vill anlita en revisor över huvud taget i princip. Det är ju för att vi ska se till att vi gör rätt*". Salwéns ställer inte några andra krav på revisorn och Gillberg menar att de inte kan ställa några andra krav heller. Företaget har så lite med revisorn att göra. Det blir tydligt att Gillberg inte har några förväntningar om rådgivning eller andra tjänster från revisorn. Dessa förväntningar ligger istället på redovisningsbyrån som uppfyller behovet av den ekonomiska rådgivningen, då företaget inte har kunskapen eller tiden internt att sköta dessa delar.

Brogatans Trafikskola AB

Jashari säger: "*Jag gör mer nu än vad jag tänkte från början att jag ska göra"*. Han trodde från början att revisorn skulle sköta redovisningen, vilket revisorn också erbjudit honom att göra. Jashari tackade nej, då han ville lära sig att hantera det på egen hand. "*Det kostar lite billigare också*". Under intervjun nämner Jashari att han var osäker på vad som ingår i revisorns uppgifter.

> Man visste inte riktigt vad man ska förvänta sig från honom och nu känns han mer som ett lexikon, där jag ska fråga honom hur det går till och om man ska göra så, annars så.

Mårtenssons Ur & Guld AB

Nilssons förväntningar på sin revisor är att upprätthålla förtroendet för bokslutet. Han tycker att revisorn idag levererar det han efterfrågar, och upplever därmed att hans förväntningar på revisorn uppfylls. Företaget har en redovisningskonsult som tillhandahåller rådgivning när det kommer till redovisningen. Nilsson ser därmed inget annat behov av revisorn än som en utomstående granskare som tillför förtroende gentemot myndigheter och samarbetspartners.

Littlefish AB

Johansson upplever inte idag något förväntningsgap mellan sig och revisorn. Han förväntar sig i första hand att revisorn genomför noggranna kontroller av företagets siffror. Johansson framhäver att han förväntar sig att revisorn är lättillgänglig att få tag på, vilket han för det mesta också är för företaget. Dialogen att kunna föra en diskussion med revisorn om varför något ska göras på ett specifikt sätt och vilka alternativ som finns är också en viktig aspekt. Även på det området känner Johansson att revisorn möter hans och företagets förväntningar.

> Dels så vill jag ju ha förståelse för vad jag gör. Kan man göra på något annat sätt med just den...om det nu är inventarie eller arbetad tid eller någon form av uppbokning. Om det finns olika möjligheter vill man få reda på alla. Sedan kan man då tillsammans kanske komma fram till vilken som passar oss bäst.

4S Förvaltning AB

Maria Sjöbergh förväntar sig att revisorn ska vara uppdaterad kring lagar och regler. M Sjöbergh fortsätter, "J*ag ska kunna ställa frågan och veta att jag får svar*". Ricard Sjöbergh tillägger att det inte alltid är så att revisorn har svar på frågan, men att han varje gång levererar ett svar efter att ha kollat upp det. 4S Förvaltning förväntar sig vidare att revisorn kan tillhandahålla rådgivning med hjälp av uppdaterad information när företaget behöver stöd vid affärsmässiga beslut. Företaget förväntar sig också att revisorn utför sitt granskande på rätt sätt, så att företaget vet att de visar upp granskade papper för banken, exempelvis när de går igenom räntorna på fastighetslånen en gång per år. M Sjöbergh förväntar sig även att revisorn bistår med stöd när det kommer till såväl mindre skattemässiga konteringsfrågor som inköpsfrågor.

M Sjöbergh vill kunna föra en dialog med revisorn runt bokslutet om bokslutsdispositioner, periodiseringar och dylikt.

PR Fashion AB

Med tanke på Covid-19-pandemins påverkan på försäljningen förväntar sig Svensson att revisorn ska uppdatera ägarna om hur siffrorna ser ut och om företaget befinner sig i en stark eller svag position. Svensson säger att det är det enda hon tänker på just nu, hur det går för företaget.

> Men än så länge är det liksom att jag vill att han ska berätta för mig om det skulle vara helt kört. Om det är något jag måste fixa snabbt som f.n eller om det liksom är lugnt, vi kan börja spara lite pengar, ta ut mer i lön, eller spelar ingen roll vad det är.

Vid frågan om hur Svensson hade agerat om hon befunnit sig i en situation där hon inte vet hur hon ska gå tillväga med konteringen i redovisningen svarar hon att hon troligen hade ringt revisorn. "*För jag personligen känner ju ingen som kan sånt på det sättet så det hade nog varit honom jag hade ringt i såna fall*". Vid ett senare skede nämner Svensson att "*När man är revisor ska man väl kunna sin grej, så sätt*", vilket tyder på en förväntan att alla revisorer har den kunskap som krävs för att kunna hjälpa företaget i alla situationer.

My Feldt AB

Feldts förväntningar på revisorn är att hon ska vara human och förstående. Feldt nämner flera gånger att hon ofta har många bollar i luften och lätt glömmer av saker som ska göras, i synnerhet pappersarbete. Samtidigt som hon vill att revisorn ska vara förstående så poängterar hon senare att det är väldigt viktigt att arbetet genomförs korrekt enligt konstens alla regler, då hon inte vill röra sig i någon gråzon.

> Jag förväntar mig 100 % korrekt tillvägagångssätt och allting. Jag är inte ute efter några kryphål på något sätt eller något sådär. Så att det har jag verkligen förväntningar på att allt ska gå korrekt till, men jag har också förväntningar, jag vill att de ska vara...ha överseende med att man är människa, man är ingen j…a robot.

Feldt förväntar sig att revisorn ska kunna bistå med avancerad rådgivning och har den kunskapen som krävs för att göra det. Frågorna som redovisningskonsulterna inte kan besvara förväntar sig Feldt att revisorn ska kunna hjälpa henne med. Till exempel som nämnt ovan frågor om den pågående koncernbildningen.

Företag 8

Vid frågan om vad Företag 8 förväntar sig av revisorn svarar respondenten att företaget förväntar sig att revisorn ska bistå med synpunkter och rådgivning. Rådgivningen lyfter Respondent 8 fram som särskilt viktig. Respondent 8 säger att den förre revisorn till störst del hade en granskande roll i företaget, vilket berodde på bristande erfarenhet av branschen. När företaget ändå skulle byta revisor togs tillfället i akt och en revisor med erfarenhet inom

branschen valdes. Av denna anledning menar Respondent 8 att företaget förväntar sig en större andel rådgivning från den nya revisorn än vad de fick från den tidigare revisorn.

> Och jag antar att den här nya revisorn har ju mer kanske, kan komma med mer rådgivande vägledning då i och med att han har större erfarenhet och är mer insatt i fastighetsfrågor så där egentligen, på daglig basis liksom.

4.4 Rådgivning

Salwéns ingenjörsbyrå AB

Gillberg ser enbart revisorn som en granskande enhet som går igenom siffrorna så att allt gått rätt till. Gillberg säger att Salwéns är ett litet företag som består av drivna och aktiva personer med det stora uppdraget att genomföra besiktningar och kontroller hos klienter.

> Och då kan vi inte lägga ner åtta timmar om dagen att hålla reda på alla ekonomiska regler och regler som faller på det. Då får vi förlita oss på andra professionella människor, till exempel revisorn.

Salwéns har vidare kontakt med sin redovisningsbyrå minst en till två gånger i veckan, då företaget delger dem dokument och uppgifter byrån behöver för att kunna utföra sitt arbete. Redovisningsbyrån blir därför automatiskt Salwéns första kontakt vad gäller ekonomiska frågor. Gillberg förklarar att redovisningsbyrån anlitats istället för att företaget har en intern ekonomiavdelning. Redovisningsbyrån beskrivs som företagets bollplank och en rådgivande part när det dyker upp frågor.

Brogatans Trafikskola AB

Jashari menar att granskning är revisorns stora uppgift, samtidigt som han nämner ett typexempel då revisorn tillhandahållit rådgivning. "D*et var någon gång jag var lite osäker på om jag kunde köpa en sak och så ringde jag och frågade honom och så förklarade han hur det ser ut*". Revisorn hjälper också till med redovisningen när han besöker företaget en gång i månaden. Det kan hända att Jashari bokfört något på fel konto eller att han bokfört något på debet i stället för kredit. Ibland händer det att kassan inte stämmer riktigt heller. Sådana saker kommenterar revisorn och hjälper Jashari att rätta till i redovisningen. Företaget får också hjälp av revisorn med löneutbetalningarna. *"Jag bara säger hur mycket man har, så gör han det på...sånt där Fortnox-system som han har tillgång till och skickar till mig: Så här mycket ska du betala ut till dina anställda".*

På frågan om vad som skapar mest värde med revisorns tjänster svarar Jashari att:

> Alltså, jag tror inte att vi hade klarat av det. Det här med bokföring, vi gör det mesta, den fysiska delen i stort sett själv. Han har koll på allt annat också, så det är allting alltså. Det här med att deklarera, löner och moms och arbetsgivaravgifter, det är det jag har noll koll på.

Jashari är delaktig i den dagliga verksamheten som körinstruktör och har många inbokade körlektioner. Han menar att tiden har varit det jobbigaste och att det hela tiden gäller att hålla firman flytande. Enligt Jashari har det inte förekommit någon gång då revisorn inte kunnat besvara några frågor för att de inte ingår i revisorns uppgifter. De frågor som inte kunnat besvaras har berott på att Trafikskolebranschen var ny för revisorn och att han behövt kolla upp saker för att sedan återkomma med svar. Revisorn har en relativt liten firma enligt Jashari med uppskattningsvis två anställda. Jashari uppskattar att vid 99 % av revisionstillfällena är det ägaren som han har kontakt med.

Mårtenssons Ur & Guld AB

Mårtenssons använder sällan revisorn till någon rådgivning då de har sitt bollplank genom sin redovisningskonsult. Nilsson nämner att vid ekonomiska beslut som blir omfattande för hela företaget kan revisorn kopplas in som en av parterna. I annat fall sker all rådgivning genom kontakt med redovisningskonsulten. Företaget har stor användning av rådgivningen från redovisningskonsulten. Nilsson berättar om svårigheterna att driva ett litet företag, "*Man ska ju vara inköpare, personalchef, bokförare, fakturerare och säljare. Det är helt omöjligt"*.

Littlefish AB

Rådgivningen är det Littlefish ser störst värde i med att anlita revisor, samtidigt som granskningen också anses vara en viktig beståndsdel. Johansson menar att kunskapen revisorn har byggt upp med företaget sedan starten är väldigt viktig. Det gör att revisorn förstår företagets problem och bättre kan sätta sig in i situationen som de behöver hjälp med. Johansson säger att det dyker upp problem under året och då kan han bara skicka iväg ett mail till revisorn som bidrar med stöd och rådgivning i ärendet. De har inga inbokade möten förutom när det närmar sig årsbokslutet och revisorn inleder granskningsarbetet. När det kommer till avancerade frågor som revisorn inte kan besvara är det vanligt att Johansson istället kommer i kontakt med revisorns kollegor på EY som har expertis inom området. Johansson nämner att de tidigare fått hjälp med komplexa momsfrågor eller juridik. Det är något Johansson ser som en fördel, då EY har den kompetens som krävs bland personalen för att alltid kunna bistå med rådgivning. "*De löser dem mesta ekonomiska frågor vi har. Inte just han själv, men Ernst & Young som företag löser ju*".

4S Förvaltning AB

Både M- och R Sjöbergh anser rådgivningen som den mest värdegivande tjänsten från revisorn. Det rör sig mycket om frågor anknutna till K3-regelverket, vilket är väldigt nytt för företaget. "*Det kom ju till för några år sedan för vår del. Och det har varit rätt så stökigt, så där brukar vi ta rätt så mycket hjälp*". R Sjöbergh flikar in att revisorn brukar hjälpa företaget med utrangering och vilka belopp som ska tas med och dylikt. "*Vad ska man ha med och vad ska man inte ha med?*". R Sjöbergh säger att han själv upplever K3-redovisningen som en "*djungel*". Han har exempelvis presenterat och diskuterat med revisorn om en mall han upprättat för att arbeta efter när det kommer till redovisning av fastigheternas olika komponenter.

4S Förvaltning ser en stor fördel i den långa relationen de har till revisorn, då revisorn genom åren följt med och lärt känna företaget och branschen. Det är något som bidragit till att revisorn kan delge företaget med uppdaterad och branschspecifik rådgivning. R Sjöbergh har en tät kontakt med revisorn för rådgivning:

> Och det kan vara allt, alla möjliga sorters frågor. Och det kan också vara i våra egna bestånd så att säga. Om vi skulle sälja bolag A liksom, till den här försäljningssumman, vad blir det över alltså i rena pengar, till exempel?

R Sjöbergh fortsätter med att han själv inte kan så mycket kring sådana frågor och att revisorn där blir ett bra bollplank att bolla idéer med.

PR Fashion AB

Svensson använder revisorn som ett bollplank att diskutera ekonomiska frågor med. Det kan till exempel handla om vad de ska tänka på vid inköp av varor. Soda ser att revisorn ska hålla koll på om någon varningslampa börjar lysa, att han då informerar Svensson och Danielsson om vad som behöver göras för att åtgärda det ekonomiska problem som dykt upp.

> Vi vet ju siffrorna, men han vet ju siffrorna bättre än vad jag vet. Jag ser ju bara vad som är på kontot idag, medan han ser vad som är på kontot, långt tillbaka, hur det ser ut nu och hit och dit. Så han har ju lite mer koll än vad vi har så.

Soda har utöver revisorn även banken, vänner och Danielssons föräldrar som bistår med rådgivning. Men den främsta kontakten och rådgivningen sker med revisorn eftersom det är han som är insatt i Sodas ekonomi och kan siffrorna.

My Feldt AB

Feldt tar emot en väldigt begränsad mängd rådgivning från sin revisor. Anledningen bakom de få frågorna är att hon har redovisningskonsulter som hjälper henne med all den ekonomiska förvaltningen i företaget. Hon beskriver att hon aldrig hade kunnat sköta den ekonomiska biten på egen hand utan är beroende av den externa hjälpen.

> Det är stora kostnader för dem här, det är det verkligen. Men jag känner så här att, då kursar jag hellre om jag skulle gjort allt det själv. Alltså jag betalar hellre alla dem pengarna och så är det bara så för att jag tycker att det är så j…a värt.

Rådgivningen som revisorn bistår med är koncentrerad till avancerade bolagsfrågor som hennes redovisningskonsulter inte har kunskapen att besvara. Frågorna ställs som alltid först till redovisningskonsulterna som i sin tur får hänvisa Feldt att ställa frågorna till revisorn istället som kan den typen av frågor betydligt bättre än redovisningskonsulterna, vars huvudsakliga kunskapsområden är bokföring, inköp och löner.

Företag 8

Rådgivningen framstår som en väsentlig del av Företag 8:s förväntningar. Den rådgivning som efterfrågas, och som revisorn kunnat bistå med, är rådgivning anknuten till avancerade frågor.

Trots Respondent 8:s erfarenheter av redovisning beskrivs fastighetsredovisningen som komplex ur skattesynpunkt och regelverken avseende K3. Andra områden där företaget erhåller rådgivning är i bolagsfrågor, som exempelvis struktur.

> Rådgivningen är ju ganska bra för att just fastighetsmässigt, det är ju ganska komplexa grejer, när det gäller skattemässiga bitar och så där. Så då vill man gärna att han liksom, rekommenderar eller säger liksom så där att tänk på det där eller kanske mer upplägg eller hur man gör, men lite sådana där grejer, bolagsstruktur och sådär.

Respondenten framhäver också att med den nya revisorn så kommer förhandskraven om rådgivning att vara högre än på den tidigare. Med den nya revisorn tillkommer fastighetsspecifik rådgivning som en del utöver den rådgivningen som företaget tog emot tidigare.

4.5 Oberoende

Salwéns ingenjörsbyrå AB

Salwéns har bara kontakt med sin revisor en gång om året när det är dags för bokslut. Relationen till revisorn beskriver Gillberg därmed som professionell och helt yrkesrelaterad. Gillberg säger att företaget har mer löpande kontakt med den externa redovisningsbyrån som hanterar företagets ekonomiska papper. Företaget har haft samma revisor så länge Gillberg varit anställd, det vill säga i minst 16 år. Detta är inget som Gillberg menar har haft någon påverkan på revisorns arbete eller relation till företaget. Eftersom redovisningen och revisionen är fördelade på två olika parter som inte har någon relation till varandra blir revisorns oberoende utifrån relationsaspekten inte hotad.

Brogatans Trafikskola AB

Relationen till revisorn beskriver Jashari som 100 % yrkesrelaterad. Han tillägger att: "*Det är klart att man lär känna någon och det blir lite skoj där emellan, men vi sitter inte och fikar och så*". Oberoendet är inte något som Jashari har reflekterat över. Enligt honom har det inte påverkat förtroendet för revisorn samtidigt som det inte har haft någon negativ påverkan på vad han önskar få ut av revisorn.

Mårtenssons Ur & Guld AB

Revisorns oberoende är något Nilsson har stor respekt för. Han poängterar flertalet gånger leverantörernas krav på professionalitet på dem som återförsäljare. Revisorn står för en stor del av den professionalitet som behöver visas utåt. Nilsson uttrycker också en vikt av att visa tillförlitlighet gentemot myndigheter, såsom Skatteverket och banken med flera. Av den anledningen anser han att en för nära relation till revisorn inte är önskvärd. Så vitt Nilsson känner till så har inte heller hans redovisningskonsult och hans revisor någon relation eller kontakt med varandra. *"Revisorn, hon ska ju bara revidera och därmed ska hon ju inte... vi ska ju inte ha någon kontakt känns det som. Det tror jag inte hon vill heller"*.

Vi får intrycket av att Nilsson har god vetskap om oberoendets betydelse och har respekt för att den upprätthålls. Dels för egen del men också för revisorn och respekten för hennes yrkesetik och de regler hon behöver förhålla sig till.

Littlefish AB

Eftersom företaget har haft samma revisor i 15 år och att Lundberg även hade honom i sitt förra företag, så har det byggts upp en relation. "*Vi umgås inte såddär privat, utan men om man är i stan så kan man käka en lunch tillsammans och lite sånt*". Johansson nämner att EY har en hög kompetens in-house som kan besvara alla deras frågor. Även i de fall revisorn inte kan besvara frågorna åt företaget direkt så återkommer byrån alltid med svaret. Frågan om oberoende är ingenting som Johansson har nämnt som ett problem.

4S Förvaltning AB

Som tidigare nämnt så har företaget mer än endast en yrkesrelaterad relation till revisorn. M- och R Sjöbergh har poängterat vikten av att kunna ställa frågor till sin revisor. På frågan om de någon gång ställt en fråga som revisorn av skäl att oberoendet blir hotat inte kunnat besvara svarar M Sjöbergh:

> Hmmm…. jag tänker på det här med att granska och så. Jag vet ju att ibland har vi fått ta hjälp av någon annan inne på byrån. Till exempel om det har varit att jag har behövt hjälp med rent redovisningstekniska frågor som han sedan ska granska på bokslutet. Då har han inte fått säga att såhär ska du göra och sedan ska han granska det. Utan då har en annan då kanske suttit två timmar med mig och hjälpt mig med de frågorna jag hade.

Behovet av tilläggstjänster utöver vad revisorn själv kan tillhandahålla för att upprätthålla oberoendet får företaget av andra avdelningar på Baker Tilly där revisorn är anställd. Storleken på byrån möjliggör att 4S Förvaltning kan tillhandahållas med samtliga tjänster som efterfrågas av Baker Tilly utan att oberoendet hotas.

PR Fashion AB

Svensson beskriver revisorn som granskande, men också som en rådgivande part. Soda har inte haft någon lång kontakt med revisorn, då de bara varit verksamma i drygt ett år. Svensson säger att företaget har kontakt med revisorn en gång i månaden och när det dykt upp några frågor från företagets eller revisorns sida.

My Feldt AB

Feldt har en begränsad kontakt med revisorn gällande frågor som kan hota oberoendet. Feldts ekonomiska förvaltning sker uteslutande via redovisningskonsulterna. Revisorn behöver således inte ställas inför scenariot där frågor som ställs kan komma att hota oberoendet. Enda gången som Feldt ställer frågor till revisorn handlar det om bolagsfrågor som

redovisningskonsulterna har hänvisat henne att ställa till revisorn. Feldt beskriver att det är viktigt att ha en bra och nära relation till revisorn, gärna någon som hon känner.

Företag 8

När det kom till frågan om relationen till revisorn riktades svaret mot den förre revisorn, då företaget ännu inte gått igenom ett bokslut med den nye revisorn. Däremot säger Respondent 8 att företaget såklart haft kontakt med revisorn i samband med bytet, men att de inte har någon upparbetad relation ännu. Relationen till den förre revisorn beskriver Respondent 8 som yrkesrelaterad. "*Den är ju väldigt vänskaplig under, liksom sådär att man pratar, men vi har ju ingen kontakt annars över huvud taget. Den är ju helt yrkesmässig givetvis*". Respondent 8 menar att relationen med den nya revisorn troligen kommer vara likadan.

Respondent 8 säger att det inte förekommit några frågor till revisorn som kan påverka den oberoendet ställningen, det respondenten själv nämner som "*jävfrågor*". Intrycket respondenten ger under intervjun är att hen är väl införstådd med vilka frågor som får ställas till revisorn och vilka frågor som inte ska ställas för att inte hota oberoendet.

4.6 Val av revisor

Salwéns ingenjörsbyrå AB

Gillberg vet inte hur valet av revisor gick till, "*Det kan jag inte svara på för det vet jag inte, jag var inte med*". Företaget har haft samma revisor sedan Gillberg började för 16 år sedan. Företaget har däremot bytt redovisningsbyrå några gånger nämner Gillberg, utan att gå in på några detaljer vad den bakomliggande faktorn var för bytet. På frågan om vad som skulle få företaget att byta revisor svarade Gillberg att det egentligen inte finns något. Det skulle vara om den nuvarande revisorn gör något som företaget inte anser är rätt. Detta är dock något han inte ser som ett sannolikt scenario, "*Det är utopi om man säger så, för att han är ju till för att se till att vi gör rätt och i och med att han ser till detta så antar vi att han gör sitt jobb rätt*".

Gillberg berättar att prissättningen inte är något som för hans vetskap varit en viktig fråga vid valet av revisor. Men han tillägger att det delvis såklart är relevant: "*Naturligtvis om det skulle komma en revisor som säger att vi gör precis samma bra jobb till halva priset, ja då börjar man naturligtvis fundera*".

Brogatans Trafikskola AB

När Jashari startade företaget tänkte han på revisorskravet, men han var inte riktigt säker på var gränserna för kravet gick. "*I början trodde jag att man måste för att man har aktiebolag och sen man får lite annan information"*. Vid valet av revisor gick Jashari på ryktet. Det var en kompis till honom som hade denna revisor till sitt företag så Jashari anlitade också honom. Ryktet som Jashari tog del av var att revisorn "[...] *var ordentlig, han visste vad han gör, hade erfarenhet och så"*. Han nämner också att han i dagsläget "[...] *vill ha en revisor som Skatteverket litar på och som är kunnig*".

På frågan om det finns någonting som skulle kunna få Jashari att byta revisor svara han att priset hade varit en bidragande faktor. Han fortsätter: "*Men jag hade inte lämnat honom bara för priset, utan ryktet och priset ska klaffa*". Han menar att om han kunde få en lika bra revisor för ett lägre pris är det att föredra. Så länge Jashari känner sig nöjd med vad han betalar för kommer han inte byta.

Mårtenssons Ur & Guld AB

Företaget kom i kontakt med sin revisor under mitten av 1990-talet, då Nilsson köpte företaget. Minnet är vagt kring exakt hur valet gick till eftersom det var så längesedan. Efter en lång betänketid tycker Nilsson sig minnas att det var via sin redovisningskonsult som han kom i kontakt med den dåvarande revisorn från Revisorsringen Halmstad AB. Över tiden har revisorssituationen genomgått två förändringar. 2000 köpte EY upp Revisorsringen Halmstad AB, Mårtenssons och revisorn följde med i uppköpet och företaget märkte inte av någon speciell förändring av uppköpet. 2006 bytte företaget revisor men stannade kvar inom samma byrå. Nilsson minns inte vad anledningen till bytet var mer än att det inte var företaget självt som gjorde ett aktivt val att byta. Det var konsultbyrån som tillsatte en ny revisor för uppdraget.

Nilsson byter ogärna revisor, han menar att om du byter revisor hela tiden så skickar det dåliga signaler. "*Man ska ju inte byta revisor. Det är ju ett tecken på att det är något som inte är riktigt okej, va*". På frågan om vad som skulle få honom att byta revisor återkopplar han till förtroendet för byrån. Skulle allmänhetens förtroende för EY sjunka till den grad att intressenter börjar tvivla på vår revision, då är det aktuellt att se sig efter andra byråer menar Nilsson. Nilsson säger vidare att prissättningen inte är något företaget funderar över. Hans mening är att företaget måste betala för revision oavsett vad och ser ingen mening att byta för att spara några tusenlappar hit eller dit.

Littlefish AB

Valet av revisor föll sig naturligt för Littlefish, grundaren tog med sig revisorn från sitt tidigare företag. Det blev således aldrig någon fråga om vilken revisor företaget skulle välja. Därefter har samma revisor stannat i företaget, Johansson menar att det skapat en hög tröskel för att någon gång i framtiden byta revisor, trots att Littlefish har sitt säte i Halmstad och revisorn utgår från Linköping. "*Jag menar, han har sett hela resan nu, han vet vad vi jobbar med och han kan komma med rätt kloka synpunkter och lite sådant*".

På frågan vad som skulle få företaget att byta revisor svarade Johansson att det är om revisorn går i pension, annars ser han inte att företaget skulle byta ut honom. Speciellt inte med dagens teknik, i år genomförde företaget för första gången revisionen helt digitalt. I vanliga fall kommer revisorn alltid ner till Halmstad inför bokslutet. Det har blivit mycket mail fram och tillbaka berättar Johansson, men annars har det fungerat bra med distansen.

4S Förvaltning AB

Från att Sjöberghs kom in i familjeföretaget har företaget haft tre revisorer. Till en början hade företaget en revisor på EY. Men genom en redovisningskonsult som arbetade för företaget kom de i kontakt med Bengt inom samma byrå och bytet föll sig naturligt. Efter några år lämnade

Bengt EY och 4S Förvaltning följde med honom, eftersom kontakten redan var etablerad. Därefter började Bengt att slussa in sin son Anders i revisionen av 4S Förvaltning och som sedan tog över som revisor när Bengt gick i pension. Företaget har sedan dess haft Anders som revisor. Övergången skedde smidigt säger R Sjöbergh och fortsätter: "*Vi trivdes ju väldigt bra med Bengt och sedan när hans son kom in...alltså de är lite samma personligheter. De har en skön stil som vi gillar*".

M- och R Sjöbergh nämner att tröskeln för att byta revisor är väldigt hög, då de är nöjda med revisorn och inte är speciellt priskänsliga. Återigen nämns också relationen som en betydande faktor. Företaget skulle inte kunna byta revisor enbart på grund av priset.

PR Fashion AB

Svensson beskriver att valet av revisor berodde på att Danielssons föräldrar hade samma revisor i sitt företag. Valet föll således uteslutande på rykten och förhandskunskap om den revisor som valdes. Priset på revisorn tar företaget delvis hänsyn till, "*Han är inte billig, men billigare*" berättar Svensson. Att de visste vem han var gjorde valet enkelt. På frågan om det finns något som skulle få dem att byta revisor svarar Svensson först nej, men fyller sedan i att ett byte eventuellt skulle kunna ske av ekonomiska skäl. Då skulle de gå över till någon som är väldigt billig förklarar Svensson. Att byta revisor upplevdes som en långsökt tanke för Svensson och det skulle behöva gå väldigt tungt ekonomiskt för att överväga ett sådant byte.

My Feldt AB

Feldt påstår att hon inte hade anlitat en revisor om företaget inte haft revisorskravet på sig. Feldt tycker att det är viktigt att hon känner revisorn och att revisorn känner till dem som företag. Det föll sig då ganska naturligt när en ny revisor skulle anlitas att välja en revisor som är stammis på bageriet och som känner till företaget och vet vad de håller på med. Feldt lägger ingen större vikt vid prissättningen, relationen är den betydande faktorn.

> Jag tänker alltid så att man vill betala folk för ett bra jobb, alltid. Och jag är alltid väldigt mån om att, jag tror aldrig att jag har letat billigare priser någonstans. Jag tänker alltid att jag vill ha en produkt och sedan vad den kostar, då får det vara så.

På frågan om det finns något som skulle kunna få Feldt att byta revisor svarar hon direkt nej och att relationen till revisorn har för stor betydelse. Hon tillägger att hon såklart hade bytt om revisorn brutit mot lagstiftning, men ingenting annat.

Företag 8

Företagets tidigare revisor var redan tillsatt när Respondent 8 kom in i företaget, varför hen inte deltagit i beslutet inför valet av den tidigare revisorn. Däremot genomgick företaget ett byte av revisor inför 2020 där Respondent 8 var delaktig. Anledningen för bytet hade ingenting med revisorns kompetens eller arbete att göra, utan revisorn ville med åldern trappa ned verksamheten och företaget tvingades byta. Den tidigare revisorn hade kontakt med den nuvarande revisorn och rekommenderade Företag 8 att kontakta honom. Företaget träffade den nya revisorn och valde att anlita honom. Företaget hade hört från andra företag som hade den

nya revisorn att revisorn var bra och kunnig. Vid frågan om det var något speciellt som företaget fastnade för i rekommendationerna svarade Respondent 8 att:

> Nej, det vill jag inte säga. Jag vet inte, det var nog bara helhetsintrycket och så där och han verkade kunnig och har jobbat mycket med fastigheter och miljö då, så att det handlade väl, helt kompetensmässigt verkade han väldigt duktig.

Företag 8:s val av revisor kom till dels genom rykten och rekommendationer och dels genom möte med revisorn. När det kommer till prissättningen säger Respondent 8 att det inte är något som beaktats i valet. "*Utan det får gärna kosta lite, bara det är liksom bra relation, men man får det man vill ha liksom. Så tjänar man på det i slutändan ändå*". Respondenten menar att så länge företaget får ut det som de betalar för av tjänsten är priset ingenting som påverkar valet att behålla eller byta revisor.

Något som skulle kunna få Företag 8 att byta revisor är om revisorn är otillgänglig och inte svarar när företaget ringer eller mailar. En annan anledning som Respondent 8 nämner för att företaget ska byta revisor är om revisorn inte besuttit den kompetens som krävdes för uppdraget. "*Ja, självklart kan det vara det, men det är ju en förutsättning att han kan det han gör så att säga*".

5. Analys

Analysen presenteras i enlighet med rubrikerna som tagits fram i empirin för att analysera empirin med den teoretiska referensramen. Syftet med analysen är att förstå vilka förväntningar små företag har på sin revisor. Genom den insamlade empirin söker vi likheter och skillnader mellan de intervjuade företagen för att sedan koppla det insamlade materialet till den teoretiska referensramen.

5.1 Revisorns roll

Företagen som intervjuats i denna studie skiljer sig åt på olika sätt. Företagen är verksamma i olika branscher och har olika långa erfarenheter inom sin bransch. Därmed har företagen olika förutsättningar för att driva sitt företag. Revisorns roll beskrivs som både rådgivande och granskande bland företagen. Salwéns, Mårtenssons, My Feldt och Företag 8 menar att revisorn till störst del utgör en granskande enhet, eftersom de har kontakt med redovisningskonsulter eller besitter kompetensen internt. När det däremot kommer till mer avancerade frågor som rör verksamhetens utveckling och som inte redovisningskonsulterna kan svara på är det revisorn företagen vänder sig till. De vanligaste frågorna som förekommer till revisorn rör ekonomiska beslut eller avancerade frågor som är anknutna till olika regelverk. Resterande företag beskriver revisorns roll som rådgivande eller som ett bollplank och att det är rådgivningen som skänker störst nytta i tjänsten, men att granskningen också är en viktig del. Alla företag förutom My Feldt har påpekat att revisorn bidrar till att skapa tillförlitlighet på företagets finansiella rapportering. Tillförlitligheten ansågs viktig framförallt för att redovisa granskade räkenskaper inför banken, leverantörer och myndigheter. Det är något Power (1997) kommer fram till, att det kan finnas behov av en granskande enhet mellan företagen och dess intressenter. Företagen ser granskningen som en säkerhet att den finansiella rapporteringen upprättats i enlighet med lagar och regler. Feldt nämnde ingenting om vikten av revisorns granskning kopplat till intressenterna, utan påstår att företaget alltid haft god solvens och aldrig har tänkt på det. My Feldt säger också att hon troligen inte hade anlitat någon revisor såvida företaget inte hade omfattats av revisorskravet. Detta då hon uppskattar kontakten hon har med redovisningskonsulterna och får den hjälp hon behöver därifrån.

Företagen som, i denna studie, besitter hög intern kompetens, har fler anställda, anlitat redovisningskonsulter eller har större erfarenhet av företagande visar ett mindre behov av revisorn som rådgivare. Det är däremot inte möjligt att utesluta revisorns rådgivande roll för något av företagen. Detta då alla företag på ett eller annat sätt får rådgivning vid avancerade frågor. Det var inte någon av respondenterna som nämnde att revisorns granskning var av vikt för att stärka tillförlitligheten mellan ägarna och ledningen. Bland företag vi intervjuade fanns det inte heller några större skiljelinjer mellan ägarna och ledarna. Besluten som fattades i verksamheterna diskuterades i stor omfattning med såväl styrelseledamöter som anställda. Denna upptäckt pekar på att det inte finns något väsentligt informationsgap mellan agenten och principalen och att den granskande rollen av just den anledningen är något som efterfrågas i mindre utsträckning av små företag. Upptäckten stämmer överens med vad Knechel et al. (2008) och Hope et al. (2012) kommit fram till. Anledningen till att granskningen kan anses

betydande för små företag, i denna studie, verkar vara att öka tillförlitligheten på företagets finansiella rapporter för externa intressenter, snarare än för interna intressenter.

5.2 Förväntningar

Företagen ställer olika krav på sina revisorer och förväntar sig att revisorerna ska bistå med olika tjänster. Alla respondenter har visat på förväntningar att revisorerna ska besitta den erfarenhet och expertis som krävs för att genomföra sitt uppdrag. Som ett led av dessa förväntningar förväntar sig företagen också att revisorerna är uppdaterade kring lagar och regler som rör det specifika företaget. För Salwéns, Mårtenssons, Littlefish och Företag 8 var det revisorns granskande roll som lyftes fram som den primära förväntningen på revisorn. Rådgivning angående redovisningsmässiga frågor erhåller Salwéns och Mårtenssons från redovisningskonsulter, medan Littlefish och Företag 8 besitter kompetensen internt inom företaget. Granskningen är vidare något som samtliga företag i studien förväntar sig att revisorn ska utföra, men att granskningen upplevdes mer utgöra en biroll i sammanhanget bland resterande fyra företagen. Den mest förekommande anledningen till att granskningen ansågs viktig var uppgifter som företagen redovisar för intressenter, som myndigheter, leverantörer, banken med flera, är tillförlitliga. Mest tydligt framgick behovet av granskningen för leverantörernas förtroende från Mårtenssons som menade att leverantörerna hade särskilt höga krav på distributörerna inom klock- och smyckesbranschen.

Rådgivningen var den tjänst resterande fyra företag såg störst värde i bland revisorns tjänster och förväntade sig att erhålla det från revisorn. Gemensamt för Salwéns, Mårtenssons, Littlefish och My Feldt är att de förväntar sig att revisorn enbart bistår med rådgivning när det kommer till större bolagsfrågor som företaget självt eller företagets redovisningskonsulter inte kan svara på. Salwéns, Mårtenssons och My Feldt har i andra fall en nära, och mer vardaglig, kontakt med redovisningskonsulter. De resterande företagen har en tätare kontakt med sin revisor. Brogatans Trafikskola, 4S Förvaltning, PR Fashion och Företag 8 nämnde rådgivningen som den största delen av förväntningarna de har på sina revisorer. Den största delen av rådgivningen företagen förväntar sig rör affärsmässiga beslut, inköps- och försäljningsfrågor, avancerade moms-, skatte- och redovisningsfrågor och vid ett fåtal tillfällen rena konteringsfrågor. Detta är något som stämmer överens med vad studierna av Koh och Woo (1998) och Akhter och Xu (2020) kom fram till, nämligen att små företag tenderar att se icke-revisionstjänster som en stor del av revisorns arbete. 4S Förvaltnings förväntningar kring rådgivning ligger däremot inte huvudsakligen på revisorn utan på revisorns interna nätverk med kollegor. Det är något som kan bero på att 4S Förvaltning har en revisor från en stor byrå, där företaget tar kontakt med revisorn och sedan blir vidarebefordrade till revisorns oberoende kollegor.

Knechel et al. (2008) kom fram till att små företag är i behov av tjänster som effektiviserar interna processer och säkerställer att företagen följer lagar och regler. Det är något som stämmer in på företagen som ingår i denna studie. Företagen förväntar sig vidare att revisorn alltid ska återkomma med svar på frågor som företagen ställer. Om revisorn inte kan besvara frågan direkt, förväntar företagen sig att hen undersöker frågan och återkommer eller vidarebefordrar frågan till en kollega. Samtliga företag som ingick i undersökningen har under intervjuernas gång antytt att de förväntar sig att revisorn ska vara lättillgänglig. En revisor som inte svarar

när företagen ringer eller mailar är ingenting företagen är ute efter. Studien av Fontaine et al. (2013) kom fram till att lättillgänglighet är en viktig faktor och förväntning för små företag på sin revisor. Företagen vill kunna föra en dialog med sin revisor inför bokslutet, varför denna tillgänglighet är av stor vikt.

PR Fashion nämner under intervjun att de förväntar sig att revisorn ska uppdatera företaget om hur siffrorna ser ut och hur företaget bör agera därefter. Anledningen till detta nämns vara att revisorn har en bredare insyn i hur siffrorna ser ut historiskt och hur siffrorna kan te sig framåt i tiden. Svensson från PR Fashion säger också att hon troligen vänt sig mot revisorn om hon stött på frågor kring kontering i redovisningen. Det är något som pekar på att företaget förväntar sig att revisorn ska bistå med rådgivning knutet till redovisning. Denna förväntan stämmer överens med Koh och Woos (1998) samt Ruhnke och Schmidts (2014) upptäckter att det finns risk för att företag har en övertro på revisorns förmåga att bedöma ett företags fortsatta drift. Att Svensson tror att hon skulle vänt sig till revisorn med konteringsfrågor är något som kan knytas an till Akhter och Xus (2020) studie som fann att företag förväntar sig att revisorn kan bistå med en stor del icke-revisionstjänster.

5.3 Rådgivning

Rådgivning och dess betydelse skiljer sig åt mellan företagen som har intervjuats. Tre av åtta företag, Salwéns, Mårtenssons och My Feldt, använder sig av redovisningskonsulter för att få hjälp med bokföring och resterande ekonomiska delar i företaget. Gemensamt för dessa tre företag är att tiden att sköta ekonomin internt inte finns och att företagen är för små för att anställa en person endast för denna uppgift. En annan gemensam nämnare för dem tre företagen är att intresset för att hantera ekonomin själv är mycket lågt och att kunskapen är begränsad. Rådgivningen från revisorn till dessa tre företag är låg eller i enstaka fall obefintlig. Den huvudsakliga rådgivningen får företagen från sina redovisningskonsulter. Det är vid avancerad rådgivning, ofta kopplat till större beslut, som revisorn kopplas in. I dessa fall har frågorna först ställts till redovisningsbyrån som i sin tur hänvisat företaget att istället rådfråga revisorn. Exempel på ett sådant tillfälle är när My Feldt nu genomgår en omstrukturering av sina företag till en koncern. Företagen ser ett stort värde i redovisningsbyrån, men något mindre hos revisorn. I den här gruppen är det Mårtenssons som sticker ut och framhäver revisorns betydelse för företagets relation med sina leverantörer.

Resterande fem företag använder sig inte av några redovisningskonsulter. Här tenderar generellt den interna kunskapen vara högre än hos övriga tre, men också intresset att hantera ekonomin internt. Det går inte att urskilja något mönster i företagens storlekar som svar till varför dessa fem hanterar det internt. Littlefish, 4S Förvaltning och Företag 8 är i relation till Brogatans Trafikskola och PR Fashion något större företag. Vi kan dock se genom den här uppdelningen att de tre förstnämnda får en annan typ av rådgivning än de två sistnämnda. Gemensamt för Littlefish, 4S Förvaltning och Företag 8 är att rådgivningen avser en högre grad av avancerade frågor som ofta är branschspecifika. Exempel på sådana tillfällen var när Mårtenssons skulle genomföra ett lokalbyte och, bland andra, hade kontakt med sin revisor. Littlefish, 4S Förvaltning och Företag 8 upprättar vidare K3-redovisning och menar att redovisningen inom K3 är att anse som mer komplicerad.

Till skillnad från detta har Brogatans Trafikskola och PR Fashion en tätare och mer löpande kontakt med revisorn om frågor som kan röra allt mellan konteringar, löner och likviditeten i företaget. Ett mönster vi kan se är att 4S Förvaltning, Littlefish och Företag 8 har högre krav än resterande företag när det avser rådgivningen. I synnerhet Littlefish såg stora fördelar med att revisorn arbetar på EY med all den interna kunskap som finns att tillgå där. Gemensamt för dessa fem företag är att de ser revisorn som rådgivare och ett bollplank. Revisorn ses som en viktig del för att deras verksamhet ska fungera smidigt. Revisorn, genom sin rådgivning, tenderar att ta en större roll i dessa fem företag jämfört med Salwéns, Mårtenssons och My Feldt.

Samujh (2011) och Carey (2015) kommer i sina studier fram till att små företag får rådgivningen främst från sin revisor. Detta är något som stämmer väl in på fem av våra åtta respondenter, Brogatans Trafikskola, Littlefish, 4S Förvaltning, PR Fashion och Företag 8. Berry et al. (2006) och Samujh (2011) kommer vidare fram till att frågorna främst avser skatter, redovisning och ekonomisk förvaltning. Även här kan vi se samma resultat i vår studie, en intressant observation av respondenterna är dock att frågorna skiljer sig åt mellan företagen. Littlefish, 4S Förvaltning och Företag 8 ställer främst frågor om skatter, moms och ekonomisk förvaltning medan PR Fashion och Brogatans Trafikskola har en bredare linje med frågor där mycket är koncentrerat till redovisning. Vi ser skillnader i vår studie jämfört med vad Samujh (2011) kom fram till, gällande att tre av åtta, eller 37,5% av respondenterna inte använde sig av revisorn som sin främsta rådgivare. Vår studie visar att redovisningskonsulten intar revisorns roll som rådgivare i de fall som företagen använder sig av tjänsten. Studien skiljer sig mot vad Bennett och Robson (2003) kom fram till vad gäller vilka tjänster som efterfrågas. Studien (ibid.) visar marginella tecken på att tjänster, när det kommer till marknadsföring, personalfrågor, anställning, teknologi och datortjänster, skulle vara högt efterfrågade. Istället visar vår studie att tjänster som avancerade skattefrågor, juridiska bolagsfrågor och affärsrådgivning är mer aktuella. Det överensstämmer mer med Berry et al. (2006) och Samujhs (2011) studier.

Kirby och King (1997) visar i sin studie att rådgivning till små företag bidrar till att företagen upprätthåller lagar och regler. Carey (2015) kommer i sin studie fram till att revisionskvaliteten blir högre vid rådgivning till små företag. Flera respondenter i vår studie framhäver vikten av den rådgivande biten gällande regelverk och lagar. Respondenterna är måna om en dialog med revisorn för att förstå och tolka regelverken på ett korrekt sätt, vilket stämmer överens med Kirby och Kings (1997) slutsatser. Av respondenterna som använder sig av större byråer som tillhandahåller kombiuppdrag visar studien att respondenterna ser ett värde i det samlade utbudet. 4S Förvaltning och Littlefish ser fördelar med att kunna efterfråga olika tjänster av sin revisor. Revisorerna vidarekopplar, i sin tur, företaget till rätt avdelning inom EY respektive Baker Tilly för att tillhandahålla företaget med den efterfrågade tjänsten. Detta är något som Grönroos (1997), Fontaine och Pilote (2011) och Beattie et al. (2000) kommer fram till i sina studier är värdehöjande faktorer som gör att kunden upplever ett ökat värde i tjänsten.

5.4 Oberoende

Endast två av åtta respondenter, Mårtenssons och Företag 8, reflekterade och nämnde oberoendet som en viktig faktor under intervjuerna. Det visar utifrån urvalet på att det är en faktor som få representanter från företagen tänker på i sin relation och roll till revisorn. Dock så var det hela sex av åtta respondenter som poängterade att de hade en ren yrkesrelaterad relation till revisorn, där majoriteten inte ville ha det på något annat sätt heller. I de resterande två företagen går det att koppla ihop respondenternas personligheter med synen på relationen till revisorn. 4S Förvaltning och My Feldt beskriver sig som relationsmänniskor, där båda ser det som mycket svårt att jobba med en revisor som respondenterna inte har någon relation till. Båda söker en lättsam relation med bra kommunikation. Detta stämmer överens med vad Fontaine et al. (2013) kommer fram till i sin studie, att små företag ser ökad revisionskvalitet i en bra relation och lättillgänglighet. En bra relation är däremot något som öppnar upp för att det uppstår vänskapshot mellan revisorn och företaget (IESBA, 2013). Men dessa två företag ser också relationen som en portal till förtroende, vilket underlättar för företagen att våga ställa, så kallade, dumma frågor.

Gemensamt för Littlefish och 4S Förvaltning är att båda anlitat revisorer från stora byråer, EY och Baker Tilly, som kan tillhandahålla flertalet olika tjänster åt kunderna. Dessa två företag är vidare ensamma i urvalet om att revisorn kopplar in andra kollegor från byrån för att hjälpa företaget med sådan typ av rådgivning som riskerar att hota oberoendet. Detta beteende från revisorn kan kopplas till Figur 1 (Eklöv Alander, 2019), där revisorer för små företag kan blanda in oberoende kollegor från samma konsultbyrå vid utförandet av kombiuppdrag. Genom detta förfarande kan revisorn minimera riskerna för att den oberoende ställningen rubbas. M Sjöbergh i 4S Förvaltning säger exempelvis att hon kan ställa frågor om det mesta till revisorn och förväntar sig ett svar. Vid följdfrågor säger hon att de gånger hon ställt rent redovisningstekniska frågor har revisorn kopplat henne vidare till en av sina medarbetare. Detta för att revisorn sedan skulle kunna granska bokslutet utan risker för självgranskning.

Gemensamt för Salwéns, Mårtenssons och My Feldt är att relationen till revisorn och antalet frågor som ställs minimeras genom redovisningsbyrån som företagen anlitat. Redovisningsbyrån fungerar som ett filter mot revisorn som samlar upp de flesta frågor och i synnerhet frågor som kan hota oberoendet. I dessa företag skapas det en distans till fördel för oberoendet mellan företaget och revisorn som inte är lika påtaglig i resterande företag som inte har en redovisningskonsult som tillhandahåller rådgivning. Distansen till revisorn för resterande fem företag varierar beroende på den interna kompetensen och vilken typ av rådgivning som efterfrågas. Företagen som i högre grad efterfrågar avancerad rådgivning upplevs ur den synvinkeln hålla mer distans till revisorn än företagen som efterfrågar rådgivning gällande varierad art och komplexitet.

Johnstone et al. (2001) skriver att revisionen inte är mycket värd med ett ifrågasatt oberoende. Det är något som blev särskilt uppmärksammat under intervjuerna med Mårtenssons och Företag 8. Mårtenssons beskriver att oberoendet är väsentligt för revisorn att upprätthålla så att intressenterna kan förlita sig på företagets finansiella rapporter. Respondent 8 från Företag 8 nämner själv begreppet "*jävfrågor*", vilket tyder på att det är något hen tänker på vid kontakten

med revisorn. Det är inte något Företag 8 ännu utsatt revisorn för och ser inte att det riskerar ske framåt i tiden. De andra företagen nämner inte den oberoende ställningen, men nämner att det är viktigt att externa intressenter kan förlita sig på redovisningen. Det är däremot något som kan kopplas till företagens förväntningarna att revisorerna ska utföra sitt arbete på ett korrekt sätt.

Sex av åtta företag i denna studie ser rådgivningen som en stor del av revisorns arbete. Tillhandahållandet av rådgivning är något som ses som ett problem för revisorns förmåga att förhålla sig oberoende gentemot sina klienter. Det kan finnas risk för att det uppstår självgransknings- och partställningshot (Quick & Warming-Rasmussen, 2015). Det är ingenting dessa sex företag har resonerat kring. Under intervjuerna har det framgått att respondenternas åsikter om revisorns förmåga att besvara företagets frågor vid början av uppdraget har ansetts något bristfällig. Företagen menar att revisorerna undersökt frågan för att sedan återkomma med ett svar. Med tidens gång påstår företagen att revisorns kompetens inom branschen ökat och att revisorn kunnat besvara större delar av frågorna som ställts. Att revisorns kunskap om företaget ökar genom rådgivning är något Carey (2015) kom fram till i sin studie. Carey (2015) kom vidare fram till att den ökade kunskapen bidrar till ökad upplevd revisionskvalitet för företaget. Det är också något som speglar sig i vår studie genom att stora delar av företagen använt sig av samma revisor under många år. Det behöver med andra ord inte nödvändigtvis vara så att rådgivningen påverkar oberoendet, utan snarare att rådgivningen ger revisorn ökad kompetens att utföra sitt arbete samtidigt som oberoendet beaktas.

5.5 Val av revisor

Ett mönster vi ser som genomgående hos företagen är att valet av revisor har baserats på rykte. Antingen genom vänner, familj, tidigare arbetsplatser, redovisningsbyråer eller via andra nätverkskanaler. Grunden för valet har varit att revisorn som valts haft ett gott rykte om sig att besitta dem kvaliteter som företaget efterfrågar. Något som styrker detta är Beattie och Fearnleys (1995) samt Menon och Williams (1991) studier som kom fram till samma resultat. Miles och Covins (2002) kom i sin studie fram till att det kan råda ekonomiska incitament för revisorn att tillfredsställa klientens behov för att upprätthålla sitt rykte. Vår studie styrker detta resultat genom att visa hur betydelsefullt ryktet är för valet av revisor.

Majoriteten, sex av åtta företag, beskriver att det råder en hög eller mycket hög tröskel att byta ut den befintliga revisorn, några nämner att det praktiskt taget är otänkbart. Studien visar således på en hög inlåsningseffekt av redan befintliga kunder, vilket talar emot Miles och Covins (2002) resultat om att ett försämrat rykte skulle innebära en minskning av befintliga kunder. Inlåsningseffekten är också något vi märker på frågan hur länge samma revisor har varit i företaget. De flesta företagen har haft samma revisor sedan starten. Om något byte har genomförts har det varit på grund av pension eller nedtrappning av revisorn. Då har företaget antingen tilldelats en ny revisor inom samma byrå eller fått rekommendationer från den förre revisorn. Det är något som tyder på att företagen värdesätter relationen till revisorn, något som även Fontaine et al. (2013) kom fram till. För ett av de två företagen som inte hade en hög tröskel var företaget öppet för ett byte om priset var lägre. För det andra företaget skulle byte ske på grund av bristande kompetens. Det ska dock tilläggas att även dessa två företag ogärna

byter revisor och att steget fortfarande kan antas relativt högt. Även dessa aspekter tangerar med Fontaine et al. (2013) studie som visade att faktorer som låg bakom företags byte av revisor var revisorns företagsspecifika kunskap och höga revisionsavgifter. Ovanstående anledningar ska, enligt respondenterna i denna studie, vara i en kombination med att resterande krav som företaget har fortfarande uppfylls. För sju av åtta företag är priset inte relevant eller spelar liten roll i valet av revisor. Flera respondenter nämner att det är dyrt, men samtidigt upplever att de får valuta för pengarna. Vi ser ett gemensamt mönster att de flesta respondenter är bekväma med att betala det priset tjänsten kostar, alternativet att vara utan finns inte. My Feldt är dock ett av företagen som sticker ut från den här gruppen. Bakgrunden till detta är att hon, i stort sett, får all hjälp hon behöver från sin redovisningsbyrå och saknar intressenter som kräver att räkenskaperna granskas.

6. Slutsatser, bidrag och implikationer och förslag på fortsatt forskning

I detta avsnitt presenterar vi vad studien kommit fram till och vad studien bidrar med till forskningen. Vi lägger fram förslag på områden för vidare forskning där vi anser att det finns en kunskapslucka att fylla.

6.1 Slutsatser

Syftet med studien är att söka förståelse kring vilka förväntningar små företag har på sina revisorer. Studien har analyserat revisorns roll utifrån ett teoretiskt perspektiv och små företags synvinkel utifrån ett empiriskt perspektiv genom att intervjua åtta respondenter med ledande roller i respektive företag. Genom att jämföra teori med empiri har vi kunnat besvara frågeställningen:

- *Vilka förväntningar har små företag på revisorns roll och vad kan dessa förväntningar bero på?*

Resultatet i studien visar att samtliga tillfrågade företag förväntar sig att revisorn granskar räkenskaperna. Detta är i linje med vad lagstiftningen säger att en revisor ska göra. Därefter skiljer sig förväntningarna hos företagen. Resultatet visar att det finns förväntningar om en personlig relation till revisorn från några företag medan andra inte vill att det finns någon relation alls. Gemensamt för samtliga respondenter är att tillgängligheten och kommunikationen till revisorn ska vara god. Därutöver finns en varierad förväntan om rådgivning och revisorn som ett bollplank. Rådgivningen kan variera från branschspecifik, avancerade skatte- och bolagsfrågor till mer simpla frågor som löner och likviditet.

Resultatet i studien visar några specifikt avgörande faktorer som kan påverka vad förväntningarna som ställs på revisorn i små företag beror på. Största bidragande faktorn var om företagen använde sig av redovisningskonsult eller inte. Företagen som anlitat en redovisningskonsult har betydligt lägre förväntningar på revisorns tillgänglighet och rådgivande roll jämfört med företagen som inte hade redovisningskonsult. Anledningen till detta var att en stor del av företagens hjälp vid ekonomiska frågor hanteras av redovisningskonsulten istället för revisorn. Företagens förväntningar på revisorn som granskare visade sig vara snarlika mellan företag med eller utan redovisningskonsult. Trots det snäva urvalet om max 19 anställda har vi sett ett mönster där revisorn får en mer rådgivande roll inom mer avancerade frågor bland företag med något fler anställda. Företagen med något färre anställda inom spannet 1–19 förväntar sig en mer allmän rådgivning som sker löpande månad för månad. Ytterligare en bidragande faktor till förväntningarna kan vara den interna kunskapen, men också intresset att sköta ekonomin. Resultatet visar att representanter med hög kompetens och stort intresse för ekonomi tenderar att ställa förväntningarna på revisorn i linje med vad lagstiftningen syftar till.

6.2 Bidrag och implikationer

Studien bidrar till en fördjupad förståelse kring revisorns roll genom att lyfta fram förväntningarna som föreligger på revisorerna från små företag i praktiken. Intervjuerna i studien har fångat upp faktorerna små företag efterfrågar för att kunna driva sin verksamhet. Små företag är i behov av extern hjälp och vänder sig ofta till sin revisor, vilket innebär att de ställer höga krav på revisorns roll i företaget. Studien kan därmed bidra till att små företag blir upplysta om eventuella behov av en redovisningskonsult, utöver sin revisor. Företagen kan därigenom efterfråga rätt tjänster från rätt företag, i enlighet med att dela upp det på redovisningskonsult och revisor. Att små företag är i behov av extern hjälp leder till frågor om hur långt revisorer är beredda att gå för att gå företagens behov tillmötes. Studien bidrar således till ökad debatt angående frågor om rättvis konkurrens och regelverk gällande revisorns arbete för små företag.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Slutsatserna från vår studie visar att små företag som inte använder sig av redovisningskonsulter använder revisorn som en rådgivare utöver rollen som granskare. Det kan således vara intressant att undersöka om rådgivningen från revisorer används som en konkurrensfördel bland revisorer. Vår analys visar att valet av revisor, till största del, beror på rykte och rekommendationer. Revisorer som tillhandahåller en högre grad rådgivning än hur regelverken ska tolkas kan, genom detta, skapa sig ett gott rykte och därigenom fler klienter. Detta är något som i sin tur kan vara negativt för revisorers tillförlitlighet och oberoende, eftersom det skapas ett incitament att tolka regelverket på ett specifikt sätt.

Resultatet i denna studie har pekat på att det föreligger högre förväntningar på revisorn som rådgivare gällande redovisningsmässiga frågor bland företagsledare som har en kortare erfarenhet av företagande. Det var något som väckte ytterligare en fråga för oss, nämligen hur företagsledarens erfarenhet påverkar behovet och efterfrågan på rådgivning från revisorn. Det kan därför vara intressant att studera relationen mellan rådgivning från revisorn och företagsledarens erfarenhet.

Resultatet i vår studie visar att den största bidragande faktorn för förväntningarna på revisorn var om företaget anlitat en redovisningskonsult eller inte. Det hade med bakgrund av detta varit intressant att studera vad som gör att företag väljer att anlita en redovisningsbyrå och om revisorn kan vara en bidragande faktor inför företagets beslut.

7. Referenslista

Abbott, J. L. & Parker, S. (2000). Auditor Selection and Audit committee Characteristics. *Auditing: a journal of practice and theory, 19*(2)*,* 47-66.

Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Akhter, T. & Xu, F. (2020). Existence of the Audit Expectation Gap and Its Impact on Stakeholders' Confidence: The Moderating Role of the Financial Reporting Council. *International Journal of Financial Studies, 8*(1), 4.

Aktiebolagslag (SFS 2005:551). Sveriges riksdag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/aktiebolagslag-2005551_sfs-2005-551

AL-Qadasi, A. A., Abidin, S. & Al-Jafi, H. A. (2019). The puzzle of internal audit function budget toward specialist auditor choice and audit fees: Does family ownership matter? Malaysian evidence. *Managerial auditing journal, 34*(2), 208-243.

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Beattie, V. & Fearnley, S. (1995). The Importance of Audit Firm characteristics and the Drivers of Auditor Change in UK Listed Companies. *Accounting and business research, 25*(100), 227.

Beattie, V., Fearnley, S. & Brandt, R. (2000). Behind the Audit Report: A Descriptive Study of Discussions and Negotiations Between Auditors and Directors. *International Journal of Auditing, 4*(2), 177-202.

Berry, A. J., Sweeting, R. & Goto, J. (2006). The effect of business advisers on the performance of SMEs. *Journal of small business and enterprise development, 13*(1), 33-47.

Bennett, R. J. & Robson, P. J. A. (2003). Changing use of external business advice and government supports by SME's in the 1990's. *Regional studies, 37*(8), 795-811.

Braun, V. & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative research in sport, exercise and health, 11*(4), 589-597.

Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Stockholm: Liber.

Carey, P. J. (2015). External accountants' business advice and SME performance. *Pacific Accounting Review, 27*(2), 166-188.

Carrington, T. (2014). *Revision.* Malmö: Liber.

David, M., & Sutton, C. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

DeAngelo, L. E. (1981). Auditor Independence, 'Low Balling', and Disclosure Regulation. *Journal of accounting and Economics, 3*(2), 113-127.

Ebers, M. & Gotsch, W. (2006). *Institutionenökonomische Theorien der Organisation*. I Kieser, A. & Ebers, M. (Red.) (2006). *Organisationstheorien* (196–257). W. Kolhammer GmbH Stuttgart.

Eklöv Alander, G. (2019). *En bok om revision*. Lund: Studentlitteratur.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG av den 17 maj 2006. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0043

FAR. (2005). *Revision – En praktisk beskrivning*. FAR Förlag.

FAR. (2006). *Revision – En praktisk beskrivning*. FAR Online. https://www.faronline.se/dokument/r/revision_en_praktisk_beskrivning/?q=revision%20%E2%80%93en%20praktisk%20beskrivning.

FAR. (2020). *IESBAs Etikkod*. FAR Online. https://www.faronline.se/dokument/iesba/iesbasetikkod/

FAR. (2021). *Revision*. FAR Online. https://www.faronline.se/dokument/rattserien/redovisa-ratt/r/rr_revision/

Fontaine, R., Letaifa, S. B. & Herda, D. (2013). An Interview Study to Understand the Reasons Clients Change Audit Firms and the Client´s Perceived Value of the Audit Service. *Current Issues in Auditing, 7*(1), A1-A14.

Fontaine, R. & Pilote, C. (2011). An empirical study of Canadian companies to determine clients' preferred relationship approach with their financial auditor. *Journal of Marketing Trends, 1*(7), 61-69.

Grönroos, C. (1997). Value-driven Relational Marketing: from Products to Resources and Competencies. *Journal of Marketing Management, 13*(5), 407-419.

Hartman, S. (2003). *Skrivhandledning för examensarbeten och rapporter*. Falun: ScandBook.

Hay, D. Knechel, R & Li, V. (2006). Non-audit Services and Auditor Independence: New Zealand Evidence. *Journal of Business Finance & Accounting, 33*(5), 715–734.

Hillison, W. & Pacini, C. (2000). What's happened to auditing? *The Journal of Corporate Accounting & Finance, 11*(4), 3-10.

Hope, O. K., Langli, J. C. & Thomas, W. B. (2012). Agency conflicts and auditing in private firms. *Accounting, organizations and society, 37*(7), 500-517.

IESBA. (2013). *Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants*. International Federation of Accountants.

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial economics, 3*(4), 305-360.

Johansson, S.-E., Häckner, E., & Wallerstedt, E. (2005). *Uppdrag revision: Revisionsprofessionen i takt med förväntningarna.* Finland: SNS Förlag.

Johnstone, K. M., Sutton, M. H. & Warfield, T. D. (2001). Antecedents and Consequences of Independence Risk: Framework for Analysis. *American Accounting Association, 15*(1), 1-18.

Kacanski, S., Lusher, D. & Woo, P. (2020). Auditor Selection Process: An Interplay of Demand Mechanisms – A Multilevel Network Approach. *The European Accounting Review, 30*(1), 115-142.

Kirby, D. A. & King, S. H. (1997). Accountants and Small Firm Development: Filling the Expectation Gap. *The Service Industries Journal, 17*(2), 294-304.

Knechel, W. R., Niemi, L. & Sundgren, S. (2008). Determinants of Auditor Choice: Evidence from a Small Client Market. *International journal of auditing, 12*(1), 65-88.

Koh, C. & Woo, E. (1998). The expectation gap in auditing. *Managerial auditing journal, 13*(3), 147–154.

Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag [delgivet med nr K (2003) 1422]. (2003/361/EG). *Europeiska unionens officiella tidning*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003H0361&from=SV

Langli, J. C. & Svanström, T. (2014). *Audits of private companies*. I D. Hay, W. R. Knechel & M. Willekens (Red). *The Routledge Companion to Auditing* (148–158). New York: Routledge.

Liggio, C. D. (1975). The expectation gap: The accountant´s legal waterloo?, *The CPA, 45*(7), 23-.

Magri, J. & Baldacchino, P. J. (2004). Factors contributing to auditor-change decisions in Malta. *Managerial auditing journal, 19*(7), 956-968.

Menon, K. & Williams, D. D. (1991). Auditor Credibility and Initial Public Offerings. *The Accounting Review, 66*(2), 313-332.

Miles, M. P. & Covin, J. G. (2002). Exploring the practice of corporate venturing: Some common forms and their organizational implications. *Entrepreneurship theory and practice*, *26*(3), 21-40.

Paulin, M., Ferguson, R. J. & Payaud, M. (2000). Effectiveness of Relational and Transactional cultures in commercial banking: putting client-value into the competing values model. *International journal of bank marketing, 18*(7), 328-337.

Power, M. (1997). *The audit society: rituals of verifications.* Oxford: Oxford University Press.

Quick, R. & Warming–Rasmussen, B. (2015). An Experimental Analysis of the Effects of Non-audit Services on Auditor Independence in Appearance in the European Union: Evidence from Germany. *Journal of International Financial Management & Accounting, 26*(2), 150-187.

Revisorsinspektionen. (u.d.). *Ettikkoden*. https://www.revisorsinspektionen.se/om-ri/framtida-revisionen/etikkoden/

Ruhnke, K. & Schmidt, M. (2014). The audit expectation gap: existence, causes, and the impact of changes. *Accounting and Business Research, 44*(5), 572-601.

Samujh, R. H. (2011). Micro-businesses need support: survival precedes sustainability. *Corporate governance, 11*(1), 15-28.

Sikka, P., Puxty, A., Willmott, H. & Cooper, C. (1998). The impossibility of eliminating the expectations gap: Some theory and evidence. *Critical perspectives on accounting, 9*(3), 299–330.

Söderbom, A. & Ulvenblad, P. (2016). *Värt att veta om uppsatsskrivande – rapporter projektarbete och examensarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Turban, D. B. & Cable, D. M. (2003). Firm Reputation and Applicant Pool Characteristics. *Journal of organizational behavior, 24*(6), 733-751.

Woo, E-S. & Koh, H. C. (2001). Factors associated with auditor changes: a Singapore study. *Accounting and Business Research, 31*(2), 133-144.

Yrjö Collin, S.-O., Ahlberg, J., Berg, K., Broberg, P., & Karlsson, A. (2017). The auditor as consigliere in family firm. *Journal of Family Business Management, 7*(1), 2-20.

8. Bilagor

8.1 Operationaliseringsschema

Inledande frågor	Önskar Ni att vara anonyma eller går det bra om företaget och Ert namn nämns i arbetet?
Inledande frågor	Hur länge har du jobbat på företaget?
Inledande frågor	Hur har företaget utvecklats sedan du började, har du haft olika roller?
Inledande frågor	Hur ser ägarbilden ut?
Inledande frågor	Vid ekonomiska beslut, hur ser processen ut och vilka deltar i beslutsprocessen?
Revisorns roll	Hur ser den vardagliga kontakten med revisorn ut?
Oberoende	Skulle du säga att relationen till revisorn består av vänskap eller är den 100% yrkesrelaterad?
Val av revisor	Hur gick valet av revisor till senast ni valde en revisor?
Val av revisor	- Hur har det sett ut historiskt sett?
Val av revisor	- När bytte ni senast?
Val av revisor	- Fanns det då någon specifik anledning?
Revisorns roll	Vilken roll har revisorn för ert företag?
Förväntningar	Vad förväntar ni er av revisorn?
Förväntningar	- Vilka tjänster efterfrågar ni av revisorn?
Förväntningar	- Vilka tjänster utför han eller hon åt er?
Rådgivning	Revisorn kan ses som rådgivare eller granskare, vilket av dessa två begrepp skulle du säga att revisorn är för er, om du var tvungen att välja?
Revisorns roll	Vad tycker ni skapar mest värde av att anlita en revisor?
Val av revisor	Är prissättningen något ni lägger vikt vid?
Oberoende	Har det hänt att revisorn inte kunnat besvara en fråga från er?
Revisorns roll/ Förväntningar	Finns det något som skulle få er att byta revisor?
	- Har det blivit aktuellt någon gång under det senaste?

Julius Ohrberg

Rasmus Holm

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se